

Kalastuksenhoitomaksun vaikuttavuus

Kari Muje, Pekka Salmi ja Päivi Eskelinen

RIISTA- JA KALATALOUS — SELVITYKSIÄ

3/2010

RIISTA- JA KALATALOUS

S E L V I T Y K S I Ä

3 / 2 0 1 0

Kalastuksenhoitomaksun vaikuttavuus

Kari Muje, Pekka Salmi ja Päivi Eskelinen

2. painos.

Uusi, korjattu painos, joka korvaa julkaisun Selvityksiä 3/2010.

RIISTAN- JA KALANTUTKIMUS

Julkaisija:

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Helsinki 2010

Kannen kuvat: Pekka Salmi ja Pentti Valkeajärvi

Julkaisujen myynti:

www.rktl.fi/julkaisut

www.juvenes.fi/verkkokauppa

Pdf-julkaisu verkossa:

www.rktl.fi/julkaisut/

ISBN 978-951-776-814-6 (painettu)

ISBN 978-951-776-815-3 (verkkojulkaisu)

ISSN 1796-8887 (painettu)

ISSN 1796-8895 (verkkojulkaisu)

Painopaikka: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print

Sisällys

Tiivistelmä	4
Sammandrag	5
Abstract	6
1. Tausta ja lähtökohdat.....	7
1.1. Kalastuksenhoitomaksujärjestelmä	7
1.2. Kalastuksenhoitomaksun kertymät ja jakoperiaatteet.....	7
1.3. Monipuolisen tiedon yhdistämistä	10
2. Vaikuttavuuden arviointi kalataloudessa	10
3. Omistajakorvaukset.....	11
3.1. Omistajakorvaukset ja niiden jako	11
3.1.1. Korvaus omistajille onginnasta ja pilkinnästä.....	11
3.1.2. Osakaskunnille kertyneet korvaukset.....	11
3.1.3. Kalastusalueille kertyneet korvaukset.....	12
3.2. Osakaskuntien toiminta ja talous	13
3.3. Omistajakorvauksen vaikuttavuus	14
4. Kalastusalueiden toiminta-avustukset.....	16
4.1. Kalastusalue hoitaa hallintotehtäviä.....	16
4.2. Toiminta-avustusten jako	16
4.3. Toiminta-avustus kalastusalueiden taloudessa.....	17
4.4. Toiminta-avustuksen vaikuttavuus	19
5. Kalataloudelliset edistämishankkeet	20
5.1. Edistämishankerahoitus ja edistämishankerahojen jako	20
5.2. Ministeriön myöntämät edistämishankkeet	21
5.3. TE-keskusten myöntämät edistämishankkeet	22
5.4. Edistämishankkeiden vaikuttavuus	26
6. Järjestöt	27
6.1. Järjestömäärärahan jako	27
6.2. Järjestöjen toiminta ja kalastuksenhoitomaksujen merkitys.....	28
6.2.1. KKL:n toiminta	29
6.2.2. SVK:n toiminta	30
6.2.3. SKKL:n ja SAKL:n toiminta.....	30
6.2.4. Työllistävä vaikutus	31
6.3. Vaikuttavuus.....	32
6.3.1. Tavoitteellisuus.....	32
6.3.2. Kontaktit ja vaikutukset	32
6.3.3. Tehokkuus ja yhteistyön kehittäminen	33
7. Kalastuksenhoitomaksun vaikuttavuus – synteesi	34
7.1. Kalastuksenhoitomaksujärjestelmän toimivuus.....	34
7.2. Tavoitteiden asettaminen kalastuksenhoitomaksujen käytölle	35
7.3. Kalastuslainsäädännön tavoitteiden toteuttaminen.....	36
7.4. Indikaattorit.....	36
Viitteet.....	37
Liite 1	39
Liite 2	40

Tiivistelmä

Kalastuksenhoitomaksu on veroluonteinen maksu, jonka muuta kalastusta kuin ongintaa ja pilkintää harrastavat 18–64 -vuotiaat kansalaiset maksavat valtiolle. Kalastuksenhoitomaksuja kertyy vuosittain noin 5,5 milj. euroa. Maksetut varat palautetaan kalatalouden käyttöön kalastusalueiden ja kalatalouden neuvontajärjestöjen toiminta-avustuksina, omistajakorvauksina ja kalataloudellisten edistämishankkeiden rahoituksena. Tässä selvityksessä tarkastellaan kalastuksenhoitomaksujen palautusten vaikuttavuutta.

Kalastuksenhoitomaksujen palaukset ovat muodostaneet merkittävän ja vakaan kalastusalueiden ja suurimpien kalatalousalan järjestöjen toiminnan perusrahoituksen. Kalastusalueiden toiminta-avustukset muodostavat noin puolet alueiden tuloista. Ne eivät aina ole riittäneet hallinnollisten perustehtävien hoitoon. Alueiden toiminta on vahvistanut yhteistyötä kalavesien hoidossa ja kalastuksen järjestämisessä ja niitä kuullaan vesiympäristöön vaikuttavien toimenpiteitä suunniteltaessa. Neuvontajärjestöille on toiminta-avustuksia myönnettäessä asetettu tulostavoitteita. Erityisesti nuorille kohdistettu tiedotus kalastusharrastuksesta ja kalan käytöstä tukee kalastuslain tavoitteita. Neuvonta, tiedotus ja muu edunvalvonta ovat pitäneet esillä kalavesien ja kalastuksen merkitystä suomalaisille.

Kalastuksenhoitomaksujen palautuksilla rahoitetaan monia kalatalouden edistämishankkeita. Hankerahoitus muodostaa yleensä vain osan hankkeiden kokonaisrahoituksesta, joten ne ovat usein luonteeltaan käynnistysavustuksia alueellisesti tärkeään kehittämistoimintaan. Kalaveden omistajille jaettavat omistajakorvaukset ovat korvausta onginnan ja pilkinnan lupamaksuista vapauttamisesta ja saajan vapaasti käytettävissä. Osakaskuntaa kohden omistajakorvaukset ovat yleensä pieniä. Niiden avulla kuitenkin ylläpidetään paikallisen hallinnan mahdollisuuksia hoitaa kalavesiä sekä luoda kalastuslupajärjestelyjä ja osallistumismahdollisuuksia kalavesien hoitoon ja käytöstä päättämiseen.

Kalastuksenhoitomaksujen palautuksilla työllistetään arviolta 118 henkilöä eri puolilla maata. Lisäksi tehdään talkootyötä arviolta 40 htv. Edistämishankkeiden omarahoitusosuudet, kalastusalueiden hallintotehtävien oma rahoitus sekä talkootyön arvo johtavat kalastuksenhoitomaksujen palautusten 1,38-kertaistumiseen sillä rahoitetussa toiminnassa.

Asiasanat: edistämishankkeet, kalastuksenhoitomaksu, kalastusalueet, kalatalous, neuvontajärjestöt, osakaskunnat, vaikuttavuus

Muje, K., Salmi, P. & Eskelinen, P. 2010. Kalastuksenhoitomaksun vaikuttavuus. *Riista- ja kalatalous – Selvityksiä 3/2010*. 40 s.

Sammandrag

Fiskevårdsavgiften är en avgift av skattenatur som betalas till staten av 18–64 år gamla medborgare som bedriver annat fiske än mete och pimpelfiske. Årligen inflyter c. 5,5 milj. euro i fiskevårdsavgifter. De influtna medlen återbetalas till fiskerihushållningen som stöd för verksamheten inom fiskeområdena och rådgivningsorganisationer för fiske, som ägarersättningar och för att finansiera projekt som befrämjar fisket. Utredningen granskar hur pass verkningsfulla de återbetalda fiskevårdsavgifterna är i praktiken.

Återbetalningen av fiskevårdsavgifterna har utvecklats till en betydande och säker grundfinansiering för verksamheten inom fiskeområden och större organisationer inom fiskerihushållningen. Stödet till fiskeområdenas verksamhet utgör ungefär hälften av områdenas inkomster. De har däremot inte alltid räckt till för att sköta de administrativa basavgifterna. Områdenas verksamhet har stärkt samarbetet i frågor som gäller fiskevård och hur fiskeplanering och områdena hörs vid planering av åtgärder som påverkar vattenmiljön. Då man beviljat verksamhetsstöd till rådgivningsorganisationerna har man satt upp resultatmål. Särskilt den information om fisket som hobby och användning av fisk som riktar sig till unga stöder de målsättningar som finns i lagen om fiske. Vid rådgivning, information och övrig intressebevakning har man poängterat fiskevattnens och fiskets betydelse för finländarna.

Med de återbetalda fiskevårdsavgifterna finansieras ett stort antal projekt som befrämjar fiskerihushållningen. Projektfinansieringen utgör i allmänhet endast en del av den totala finansieringen, varför den vanligen utgör ett startstöd till regionalt betydelsefull utvecklingsverksamhet. De ägarstöd som delas ut till vattenägare är ersättning för frånvaron av licensavgifter för mete och pimpelfiske, och vattenägaren kan fritt förfoga över stödet. Ersättningen till de enskilda fiskelagen är i allmänhet liten. Med hjälp av stöden ges den lokala administrationen möjlighet att vårda fiskevattnen och organisera tillståndsfisket samt möjligheter att delta i beslut om vård och användning av fiskevattnen.

Genom de återbetalda fiskevårdsavgifterna sysselsätts enligt uppskattning 118 personer på olika håll i landet. Därtill görs uppskattningsvis 40 årsverken frivilligt arbete. Egenfinansieringen i utvecklingsarbetet, fiskeområdenas finansiering av den egna administrationen samt värdet av det frivilliga arbetet ger en multiplikatoreffekt på 1,38 räknat på de återbetalda fiskevårdsavgifterna i den verksamhet de finansierar.

Nyckelord: befrämja, effecter, fiskelag, fiskeområden, fiskerihushållning, fiskevårdsavgift, rådgivningsorganisationer

Muje, K., Salmi, P. & Eskelinen, P. 2010. Fiskevårdsavgiftens långsiktiga effekter. *Riista- ja kalatalous – Selvityksiä 3/2010*. 40 s.

Abstract

The fisheries management fee is a tax-like payment remitted to the state by those who use fishing methods other than hook and line or jig, and are between 18 and 64 years of age. The fisheries management fee totals 5.5 million euros annually. The funds are reallocated to the fisheries sector in the form of support for the Fisheries Regions and advisory organisations, as compensation to water owners and as funding for fisheries enhancement projects. This report studies the impact of reallocating the fisheries management fee, for instance, from the perspective of meeting the objectives, and examines social and economic effects, particularly from the fisheries viewpoint.

The reallocation of the fisheries management fee constitutes a substantial and firm basic funding of the Fisheries Regions and the largest fisheries organisations. Support in the case of the Fisheries Regions contributes one half of its total income; however, this has not always been sufficient for taking care of the basic administrative tasks. The activities of the Fisheries Regions strengthen collaboration in the management of fish resources and fishing, while the organisations, also, have attained the position where they are being heard during the planning of action affecting the water environment. Support payments for the advisory organisations are linked to the reaching of certain targets. Information for the public, and particularly youth, concerning the hobby of fishing is seen as furthering the aims of fisheries legislation. Guidance, the exchange of information and supervision of fisheries interests demonstrate to Finns the importance of fishing waters and fishing.

The fisheries management fee funds a sizeable number of fisheries enhancement projects. Such project funding usually comprises only a segment of the total funding, as by nature enhancement projects are often in the form of start-up assistance, boosting local activities in development considered relevant to the region. Compensation for water owners differs from other types of fund reallocation. This is compensation for relieving hook and line and jig fishing of the payment for fishing licences; water owners are free to decide on how these funds are used. Although owner compensation with respect to a single shareholders' fishery association is normally minor, these compensations contribute to the continuation of local governance which manages fishing waters, provides fishing opportunities and creates options for shareholders to participate in fisheries decision-making.

The estimated employment created around the country by the reallocation of the fisheries management fee is 118 person-years, with a further 40 person-years accounted for by voluntary work. The value of the fisheries management fee reallocation should be multiplied by 1.38 when considering the self-financing of enhancement projects, the Fisheries Regions' own contribution to management tasks, and the value of the voluntary work.

Keywords: advisory organisations, enhancement projects, fisheries, fisheries management fee, Fisheries Region, impact assessment, shareholders' fishery association

Muje, K., Salmi, P. & Eskelinen, P. 2010. The impact of the fisheries management fee. *Riista- ja kalatalous – Selvityksiä 3/2010*. 40 p.

1. Tausta ja lähtökohdat

1.1 Kalastuksenhoitomaksujärjestelmä

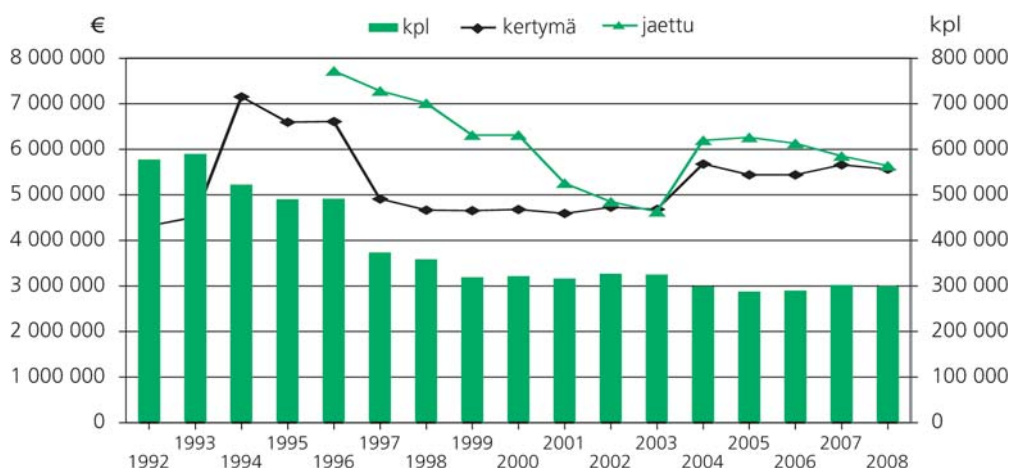
Kalastuksenhoitomaksu on veroluonteinen maksu, jonka valtio kerää kalastavilta kansalaisilta. Kerätyt varat ohjataan kalatalouden edistämistoimintaan. Kalastuksenhoitomaksu on ollut voimassa vuodesta 1952 lähtien. Nykyisen (v. 1982) kalastuslain aikana monet kalastajaryhmit on vapautettu kalastuksenhoitomaksusta (Munne 2000). 1950-luvun alusta lähtien käyty kädenvääntö pilkintäluvista ratkaistiin vuoden 1982 kalastuslailla siten, että valtio otti myytäväkseen läänikohtaiset pilkki- ja onkiluvat. Kertyneet tulot palautettiin vesien omistajille (Tiitinen 1995). Vuoden 1994 alusta lukien kalastuksenhoitomaksujärjestelmää muutettiin siten, että läänikohtainen pilkintämaksu ja kalastuksenhoitomaksu yhdistettiin. Tuolloin määriteltiin, että kalastuksenhoitomaksuvaroista tulee maksaa vesialueiden omistajille korvauksia kalavesien käytöstä. Pilkintä ja onginta vapautettiin maksuista vuonna 1997, joten niitä voidaan verrata jokamiehenoikeuksiin.

Kalastuksenhoitomaksuja kertyy vuosittain noin 5,4–5,6 miljoonaa euroa. Lähes kaikki maksajat, joita on noin 300 000, ovat vapaa-ajankalastajia. Vuosittain yli 1,8 miljoonaa suomalaista kalastaa ja kalastus on tärkein vapaa-ajan harrastus 80 000 henkilölle. Vapaa-ajankalastuksen osuus kalatalouden arvosta on merkittävä. Saaliin tuottajahintaisen arvon perusteella vapaa-ajankalastus tuottaa enemmän kuin ammattimainen kalastus tai kalastusmatkailu.

Kalastuksenhoitomaksujärjestelmää kehitetään kalastuslainsäädäntöä uudistettaessa. Tätä työtä varten on ollut tarpeen selvittää kalastuksenhoitomaksuilla aikaansaadun toiminnan rahavirtoja sekä yhteiskunnallista vaikuttavuutta kalatalouden kannalta. Työtä on rahoittanut maa- ja metsätalousministeriö.

1.2 Kalastuksenhoitomaksun kertymät ja jakoperiaatteet

Viimeisten kymmenen vuoden aikana kalastuksenhoitomaksujen vuosittainen kertymä on kasvanut, vaikka maksajien määrä on vähentynyt (kuva 1). Kun alle 18- ja yli 64-vuotiaat vapautettiin kokonaan kalastuksenhoitomaksusta vuonna 1997, kertymä pieneni lähes 26 %. Samalla otettiin käyttöön vuosimaksun vaihtoehdoksi seitsemän vuorokauden maksu. Maksajien (vuosi- ja viikkomaksut yhteensä) määrä väheni kolmessa vuodessa 35 %. Vuonna 2008 kalastuksenhoitomaksun lunastaneita oli 299 711. Kalastuksenhoitomaksujen korotus lisäsi kertymää 21 % vuonna 2004. Tämän jälkeen maksuja on kertynyt vuosittain 5,4–5,6 miljoonaa euroa.

Kuva 1. Kalastuksenhoitomaksujen lukumäärä sekä kertymä ja jaettu summa euroina vuosina 1996–2008 (MMM).

Kalastuslain 90 § mukaan ”Valtion talousarvioon otetaan kalatalouden valtakunnalliseen ja alueelliseen edistämiseen vuosittain määräraha, joka vastaa ainakin sitä määrää, mikä kolmen edellisen vuoden aikana kalastuksenhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräisen lukumäärän perusteella kalastuksenhoitomaksuina kertyisi. Tarkoitukseen on kuitenkin myönnettävä vähintään se määrä, mikä kalastuksenhoitomaksuina on kertynyt sitä edeltävänä vuonna, jota talousarvio on laadittu.” Tämän seurauksena kalastuksenhoitomaksuina kerättyinä rahoina jaettu summa on ollut 2000-luvulla 1–15 % suurempi kuin maksukertymä (kuva 1). Kalastuksenhoitomaksujen jakopäätökset tehdään vuoden alussa ja vuoden maksukertymä selviää vasta noin vuoden kuluttua tästä.

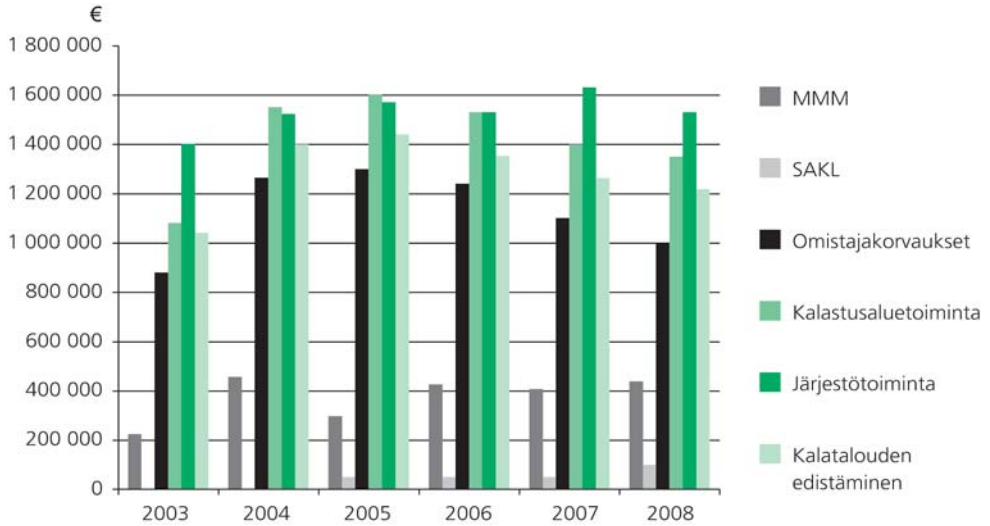
Kalastajilta perittyjä kalastuksenhoitomaksuja käytetään 1) kalavedenomistajille maksettaviin omistajakorvauksiin, 2) kalastusalueiden toimintaan, 3) alan järjestöjen toimintaan, 4) harkinnanvaraisiin avustuksiin sekä maksujen kannon kustannuksiin (kuva 2). Ministeriölle jäävä osuus on suunnattu ”valtiolle maksun kannosta ja kalastuksenhoitomaksurekisterin ylläpidosta aiheutuviin menoihin” (MMM kuvassa 2). Lisäksi vuodesta 2005 alkaen Suomen ammattikalastajaliitto ry (SAKL) on saanut rahoitusta kalastuksenhoitomaksuvaroista.

Vuosina 2003–2008 omistajakorvauksina jaettiin 18–21 % koko määrärahasta, kalastusalueiden toiminta-avustuksina 23–26 %, järjestötoiminta-avustuksina 25–30 % ja edistämishankkeita 22–23 % (MMM). Maa- ja metsätalousministeriön vuosittainen osuus maksun kannosta ja rekisterin ylläpidosta aiheutuviin menoihin on vaihdellut 4,8 % ja 7,8 % välillä ja vuodesta 2005 alkaen SAKL:n osuus on ollut 0,8–1,8 %.

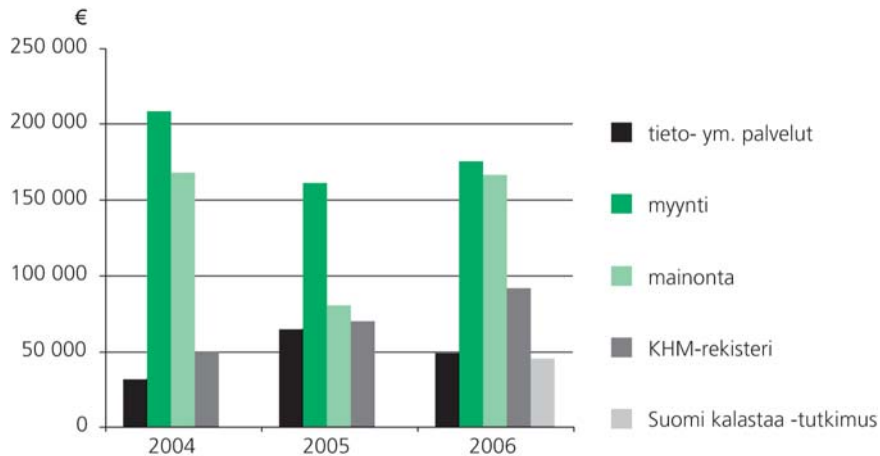
Maa- ja metsätalousministeriölle jääneiden kalastuksenhoitomaksuvarojen keskeisimmät käyttökohteet ovat olleet myynti ja mainonta (kuva 3). Myynnillä tarkoitetaan kalastuksenhoitomaksuesitteen ja -kortin painatuksesta ja postituksesta aiheutuneita kuluja sekä muun muassa lupakauppaa internetin välityksellä. Mainonta on lupapalveluiden markkinointia esimerkiksi Kalaan-lehden avulla. Tieto- ja muut palvelut kattavat väestörekisterin käytön, pal-

velumaksut ja internet-pohjaisen karttapalvelun. Kalastuksenhoitomaksuvaroja jaettaessa käytetään hyväksi joka neljäs vuosi toteutettavan Suomi kalastaa – tutkimuksen tuottamia tietoja kalastuksen alueellisesta painottumisesta.

Alle puolet maksuvelvoitteisista maksoi kalastuksenhoitomaksun vuonna 2005 (Toivonen ja Eskelinen 2007). Maksuvelvoitteisten määrä oli tuolloin 665 000–692 000. Maksamatta jääneet kalastuksenhoitomaksut nostaisivat kokonaiskertymän 7–12 miljoonaan euroon.

Kuva 2. Kalastuksenhoitomaksuvarojen jako eri tarkoituksiin 2003–2008 (MMM).

Kuva 3. Maa- ja metsätalousministeriölle kalastuksenhoitomaksuista jäävän osuuden käyttö (MMM).

1.3 Monipuolisen tiedon yhdistämistä

Kalastuksenhoitomaksupalautusten vaikuttavuutta käsitellään vuorollaan kunkin kalastuksenhoitovarojen jako-osion näkökulmasta. Lisäksi tarkastellaan kalastuksenhoitomaksujärjestelmää ja sen vaikuttavuutta kokonaisuutena. Tarkastelussa käytetään eri aineistolähteiden sekä määrällisten ja laadullisten aineistojen yhdistelmää.

Tässä selvityksessä on kerätty uutta aineistoa ja hyödynnetty aiempien tutkimusten tuloksia. Aiempia tuloksia on poimittu muun muassa Kalaveden omistajan profiili –hankkeesta (Salmi ym. 2002), jossa käsiteltiin kalastusalueiden ja kalastuskuntien – nykyisten osakaskuntien – tuloja ja menoja, päätöksentekoa ja tiedottamista, tiedonlähteitä sekä kalastushallinnon tilaa ja kehittämistä eri intressiryhmien kannalta. Myös kalatalousalan järjestöjen toiminnan rahoittamista on aiemmin selvitetty (Munne 2000) ja kalastusalan neuvontajärjestöjen toiminta vuosina 2000–2004 on arvioitu vuonna 2006 (Maa- ja metsätalousministeriö 2006). Kalastusalueiden taloushallintohankkeessa on kehitetty kalastusalueiden talousosaamista (Airaksinen ja Heinimaa 2008, Mäki 2008).

Tätä selvitystä varten kerätyt julkaisemattomat aineistot on kerätty useasta lähteestä. Kulloinkin hyödynnetty aineisto-osa ilmaistaan tekstissä lyhenteellä. Maa- ja metsätalousministeriöltä kerätyn aineiston lyhenne on MMM ja TE-keskusten rekistereistä koottujen tietojen TEA. Lisäksi on käytetty järjestöjen kalastuksenhoitomaksuavustusten tilityksaineistoja (JÄT), järjestöjen toimintasuunnitelmia ja kertomuksia (JÄA), Kalastusalueiden taloushallintohankkeessa kerättyjä aineistoja (KTA) ja henkilökohtaisia laadullisia haastatteluja (LHA). Hankkeen aineistojen keruuta ja sisältöä on esitelty tarkemmin liitteessä 1.

2. Vaikuttavuuden arviointi kalataloudessa

Yhteiskunnallisella vaikuttavuudella tarkoitetaan toimintapolitiikalle asetettujen tavoitteiden saavuttamisen astetta ja kustannuksia (Valtiovarainministeriö 2008). Vaikuttavuuden selvittämisessä on kyse toiminnan tavoitteiden ja aikaansaatuisten vaikutusten suhteesta (Voutilainen ja Tapio-Biström 2007, Rajavaara 2006a ja b, Virtanen 2007 ja Meklin 2001). Apuna käytetään usein määrällisiä indikaattoreita.

Kalastuksenhoitomaksupalautusten vaikuttavuus tarkoittaa tässä työssä yhteiskunnallista vaikuttavuutta kalatalouden kannalta. Royce (1996) on määritellyt kalatalouden seuraavasti: ”Kalatalous on kalastukseen ja vesiviljelyyn liittyvää ihmistoimintaa”. Valtiontalouden tarkastusvirasto (1998) on listannut kalatalouden keskeisiksi osatoiminnoiksi kalastuksen (ammatti- ja vapaa-ajankalastus), kalanviljelyn (ruokakala- ja poikastuotanto) sekä kalanjalostuksen ja -kaupan. Kalatalouteen liittyviä toimintoja ovat myös kalastusmatkailu ja matkailukalastus. Tässä hankkeessa kalatalouteen sisältyy myös päätöksentekojärjestelmä, jota kautta alan rahoitus ohjautuu. Kalatalouteen sisältyy kaikenlainen kalastus, kalavarojen ja luonnonympäristön hoito ja hallinta sekä kalastukseen liittyvä järjestö- ja vapaaehtoistoiminta.

Kalastuksenhoitomaksuvarojen käytön vaikuttavuuden tarkastelussa tavoitteiden määrittely on ongelmallista. Tavoitteet on joko ilmaistu yleisellä tasolla lainsäädännössä tai toiminta-

suunnitelmissa ja yksittäisten hankkeiden suunnitelmissa. Molemmissa tapauksissa vaikutusten tarkastelu suhteessa tavoitteisiin on hankalaa. Lähinnä kalatalouden edistämishankkeiden rahoituksessa varojen käyttö ”korvamerkitään” tarkasti määrättyyn toimintaan. Kalastuslain mukaan maa- ja metsätalousministeriö voi yleensä asettaa kalastuksenhoitovarojen käyttöä koskevia tulostavoitteita varojen saajille, mutta ei kuitenkaan vesialueiden omistajille. Tästä syystä omistajakorvaus poikkeaa vaikuttavuustarkastelun kannalta muista kalastuksenhoitomaksun käyttötarkoituksista. Osakaskunnat ja muut kalavedenomistajat käyttävät omistajakorvauksia toimintansa rahoituksessa omien päätöstensä mukaan.

Usein on siis vaikea yksiselitteisesti määritellä, mikä osuus toiminnasta on rahoitettu kalastuksenhoitomaksuvaroilla. Kalatalouden hallinto on monopolivinen ja erityisesti kalavesien hoidon osalta toimitaan kalavesien äärellä, vedenomistajien yhteenliittymien tasolla, ja usein harrastajapohjalla. Myös tämä monimuotoisuus ja pirstaleisuus ovat haasteita vaikuttavuustarkastelun kannalta.

Tässä vaikuttavuusselvityksessä kuvataan millaisiin tarkoituksiin kalastuksenhoitomaksuvaroja ohjautuu ja rajataan ”yhteiskunnallisen vaikuttavuuden” käsite seuraaviin osaluokkiin: tavoitteiden saavuttaminen, taloudellinen vaikuttavuus ja muu kalataloudellinen yhteiskunnallinen vaikuttavuus.

3. Omistajakorvaukset

3.1 Omistajakorvaukset ja niiden jako

3.1.1 Korvaus omistajille onginnasta ja pilkinnästä

Omistajakorvaus on kalavesien omistajille ohjattu korvaus onginnasta ja pilkinnästä. Omistajakorvauksista pääosa tulee osakaskunnille, mutta 30 euron suuruiset ja sitä pienemmät omistajakorvaukset sekä valtakirjalla luovutetut osuudet jäävät kalastusalueiden käyttöön.

Kalavedet ovat osakaskuntien hallinnassa tai yksityisomistuksessa. Osakaskuntia on yli 20 000, niistä järjestäytyneitä on noin 10 000 ja taloudellista toimintaa on noin 6 000 osakaskunnalla (Vilksa 2006). Sisävesialueista noin 90 % ja rannikkoalueistakin valtaosa on osakaskuntien hallinnassa. Rannikkoalueella yksityisesti hallittuja vesialueita on esimerkiksi Velkuan kalastusalueella noin 10 % ja Nauvossa 19 % koko vesialasta (Salmi ym. 2001, Salmi ja Nordquist 2003).

3.1.2 Osakaskunnille kertyneet korvaukset

Omistajakorvaukset on ensin jaettu (Suomi kalastaa – kyselyistä saatujen alueellisen onginnasta ja pilkintää koskevien kalastusrasitustietojen mukaan) TE-keskuksille, jotka ovat jakaneet ne edelleen kalastusalueille. Kalastusalueet ovat ohjanneet korvaukset kalavesien omistajille. Osakaskunnan saama summa riippuu vesialasta sekä onginnan ja pilkkimisen kalastuspaineesta osakaskunnan alueella, jonka määrittäminen on kalastusalueen tehtävä. Osa kalastusalueista

käyttää samaa kalastusrasituskerrointa koko vesialueellaan ja osa on arvioinut eri vesialueiden kalastusrasitukselle erilliset painokertoimet. Omistajakorvauksia on jaettu eniten Hämeen TE-keskuksen alueella (liite 2).

Omistajakorvausta saaneita osakaskuntia arvioidaan koko maassa olevan noin 6 200. Taulukosta 1 ilmenee kuinka omistajakorvaukset jakautuivat eri kokoisille osakaskunnille. Tiedot pohjautuvat neljästä omistusrakenteeltaan erilaisesta TE-keskuksesta kerättyihin aineistoihin vuosilta 2006 ja 2007.

Taulukko 1. Omistajakorvauspalautukset osakaskuntien kokoluokittain (TEA). Taulukossa on eritelty alle 50 hehtaarin kokoiset osakaskunnat (joilla ei ole omaa edustusta kalastusalueessa) sekä vaille palautuksia jääneet osakaskunnat (alle 30 euron osuudet).

Kokoluokka ha	Keskikoko ha	Keskim. omistajakorvaus euroa	Vaihteluväli euroa	Osuus lukumäärästä %	Osuus summasta %	Osuus vesialasta %
≥ 1000	1 865	649	51–3 302	3	38	39
500–999	694	262	30–885	4	19	19
200–499	319	134	30–590	9	22	19
50–199	119	65	30–300	12	14	9
< 50	42	36	30–73	1	1	0
Alle 30 €	31	5	0–30	70	6	14
Keskimäärin/ yhteensä	156	57		100	100	100

Vesipinta-alaa kohti palautuksia maksettiin suurimmassa kokoluokassa 0,32 €/ha ja pienimmässä 0,65 €/ha. Pienemmät osakaskunnat sijaitsevat yleensä tiheimmän mökki- tai vakituisen asutuksen alueilla ja kalastusalueet ovat tämän vuoksi arvioineet niille suuremman kalastusrasituskertoimen. Kalastusrasituksen vaikutus on otettu huomioon kertoimilla 0–6. Esimerkiksi Etelä-Savon 21 kalastusalueesta kuusi jakoi omistajakorvaukset suoraan pintaalojen mukaan (kerroin 1), kolme aluetta käytti kertoimia 1 ja 2 ja loput 12 kalastusaluetta käytti kerrointa välillä 4–6. (Kalastusalueiden jakopäätökset 2006–2007).

3.1.3 Kalastusalueille kertyneet korvaukset

Vuosina 2004–2006 kalastusalueille jääviä 30 euron palautuskynnyksen alittavia omistajakorvauksia kertyi vuosittain 68 000–77 000 euroa. Näiden varojen osuus omistajakorvauksen koko jakosummasta oli 5–6 % ja kalastusalueiden kokonaistuloista 6–9 %. Joillain alueilla kyseiset varat muodostivat merkittävän lisän kalastusalueiden tuloihin (muun muassa Etelä-Savo, Uusimaa, Varsinais-Suomi ja Häme). Kaikkiaan 32 kalastusaluetta sai yli 10 % tuloistaan tätä kautta ja näistä varoista kertyi vuodessa yli 1 000 euroa kaikkiaan yhdeksälle kalastusalueelle.

Valtakirjoilla kalastusalueille luovutettuja omistajakorvauksia kertyi vuosina 2004–2006 vuosittain 123 000–156 000 euroa. Osuus omistajakorvausten koko määrästä vaihteli 10 % ja 13 % välillä. Luovutukset keskittyivät Pohjanmaan, Pohjois-Savon, Uusimaan ja Varsinais-Suomen TE-keskusten alueille, joissa tulojen osuus oli 20–34 % luovutuksia saaneen kalastusalueen kokonaistuloista. Näiden kalastusalueiden keskimääräinen lisätulo oli 2 487 euroa (KTA). Valtakirjoilla ja 30 €rajan perusteella kalastusalueelle luovutettujen omistajakorvausten osuus oli yhteensä 16–23 % kalastusalueiden kokonaistuloista.

Jakamattomia omistajakorvausvaroja oli kertynyt kalastusalueiden tileille vuoteen 2008 mennessä keskimäärin 4 541 euroa (Mäki 2008). Summa vastaa vuosina 2003–2008 jaettua vuosittaista omistajakorvauksen kokonaissummaa. Läninhallituksien tileille näitä varoja on tallettanut 15 % kalastusalueista.

3.2 Osakaskuntien toiminta ja talous

Osakaskuntien tulot olivat vuonna 1999 keskimäärin 1 850 euroa ja menot 1 514 euroa (Salmi ym. 2002). Lupatulot olivat tärkein tulonlähde. Omistajakorvaus muodosti lähes viidesosan osakaskunnan tuloista (taulukko 2). Kirjanpidossa tätä tuloa ei käsitellä erillisenä, tiettyyn tarkoitukseen varattuna tulona. Kalanistutukset ja hallinto aiheuttavat suurimmat kustannuserät. Yli puolet osakaskuntien menoista aiheutuu kalavesien hoidosta. Hallintotyöstä maksetaan joissain tapauksissa kokouspalkkioita, mutta valtaosin toiminta perustuu talkootyöhön.

Taulukko 2. Osakaskuntien tulojen ja menojen keskimääräiset jakaumat vuosina 1999 ja 2004, % (Salmi ym. 2002, Kalatalouden keskusliiton julkaisematon aineisto).

	1999	2004
Tulot		
Luvat ja pyydysmerkit	43	40
Kalastuksenhoitomaksun omistajakorvaus	17	19
Vuokratulot	9	4
Yhtenäislupa-alueiden tulot	6	7
Läänikohtaiset viehemaksuvarat	5	10
Muut tulot	20	20
Yhteensä	100	100
Menot		
Istutukset	57	47
Hallinto	16	18
Muu kalavedenhoito	10	11
Valvonta	3	2
Seuranta	0	1
Muut kulut	14	21
Yhteensä	100	100

Osakaskuntien talouden tasapaino riippuu muun muassa käytössä olevien vesialueiden koosta ja sijainnista. Tulojen ja menojen suhde vaihtelee alueittain; merialueella osakaskuntien keskimääräiset tulot olivat sisävesiä suuremmat. Merialueella ylijäämäisimpään tulokseen ylsivät Pohjanmaan, Kainuun ja Lapin TE-keskusten osakaskunnat. Näillä alueilla on vähiten pieniä, alle 200 hehtaarin laajuisia, osakaskuntia. Sisävesillä Uusimaan, Kymenlaakson, Etelä-Savon, Pohjanmaan ja Lapin TE-keskusten osakaskunnat ylsivät yleensä pieneen ylijäämään (Salmi ym. 2002). Syrjäisemmillä alueilla osakaskuntien tulojen niukkuus on tyypillisesti seurausta osakaskunnan myymien lupien vähäisestä kysynnästä.

Osakaskuntahallintoon kului koko maassa 1,8 miljoonaa euroa vuonna 1999 (Salmi ym. 2002). Osakaskunnissa tehtiin 1990-luvulla talkootyötä keskimäärin noin 100 tuntia vuodessa (Kalatalouden keskusliitto 1994; Salmi ym. 2002). Vain 3 % osakaskunnista jakoi vuonna 1999 säännöllisiä tulojaan osakkaille ja pari prosenttia jakoi tuloja satunnaisesti. Kertaluontoisten korvausten jakaminen oli yhtä harvinaista (Salmi ym. 2002).

Osakaskuntien esimiesten mukaan toiminnan keskeisiä ongelmia ovat henkilöresurssien niukkuus ja alueiden rikkonaisuus (Salmi ym. 2002). Henkilöresurssien niukkuus johtuu osaksi toiminnan pienestä alueellisesta mittakaavasta ja useiden hallintoyksikköjen pirstoutumisesta samalle vesialueelle. Molemmat heikentävät osakkaiden motivaatioita osallistua toimintaan. Pienen koon ja pirstoutumisen aiheuttamiin ongelmiin on paikoin pyritty vastaamaan vesitilusjärjestelyin. Myös yhteistyötä osakaskuntien kesken ja kalastusalueen piirissä on kehitetty.

3.3 Omistajakorvauksen vaikuttavuus

Kalastuksen paikallishallinnon vaikuttavuus näkyy kalavesien hoidossa, lupajärjestelyissä ja osallistumismahdollisuuksissa, joita osakaskunnat tuottavat. Koska omistajakorvaukset muodostavat osakaskuntien tuloista noin viidesosan, niillä voidaan harvoin toteuttaa esimerkiksi mittavia kalavesien hoitohankkeita. Yleensä vasta yli 500 hehtaarin osakaskunnissa omistajakorvauspalautukset ovat riittäviä merkittävien hoitotoimien tekemiseen. Yhden haastattelun osakaskunnan edustajan mielestä osakaskunnan saaman omistajakorvauksen tarkoitus on ylläpitää vesistön kalakantaa. Kalanistutusten tarpeellisuuteen suhtaudutaan myös varauksellisesti. Esimerkiksi kuhaa voidaan istuttaa vuodesta toiseen, vaikka järvi on kuhaa täynnä. Haastattelujen mukaan istutusten merkitys Suomen kalansaaliisiin on kokonaisuutena melko pieni. Vapaa-ajankalastajien näkökulmasta osakaskuntien tulisi ohjata toimintaansa useammin kalastusmahdollisuuksien ja yhteisten tilaisuuksien järjestämiseen.

Kalataloushallinnon edustajan mukaan kalanistutukset ovat kehittyneet osaksi kalavesien hoitoa ja elinympäristön kunnostamista - osakaskuntien toiminta perustuu jo aika pitkälti tutkimus- ja seurantatietoon (LHA). Istutustoiminta on hänen mukaansa vaikuttavaa, mutta vaikuttavuutta on vaikea mitata – saalismäärät eivät välttämättä kerro koko totuutta.

Omistajakorvaus tukee osaltaan paikallishallintoa, joka edistää paitsi kalakantojen ja vesialueiden hoitoa, myös siihen tarvittavan tiedon tuotantoa sekä erilaisiin vesistö- ja asutusolosuhteisiin sopivien lupajärjestelyiden ja rajoitusten määrittelyä. Perustulo vahvistaa myös osakaskuntien mahdollisuuksia osallistua kalastusalueiden toimintaan. Omistajakorvauksilla mahdollistetaan myös paikallisia lupajärjestelyjä.

Osakaskunnat myyvät lupia osakkaille ja ulkopuolisille. Paikalliset vedenomistajat suosivat kalastusta kiinteillä pyydyksillä ja ulkopuoliset vapakalastusta (Muje 1995a). Osakaskuntien luvat koskevat monin paikoin pientä vesialuetta, eikä tietoa lupamyynnistä ole aina ollut helppo saada (Muje 1995b). Sisävesillä osakaskuntien edustajat pitävät tärkeimpinä tehtävinään erityisesti osakkaiden kalastusmahdollisuuksien ylläpitoa ja kalakantojen suojelua (Nykänen ja Muje 2005). Rannikkoalueilla painotetaan kalakantojen turvaamista ja järjestyksen ylläpitoa vesillä (Salmi ym. 2001, Salmi ja Nordquist 2003).

Osakaskunnat tarjoavat paikkakunnalla ja muualla asuville osakkailleen mahdollisuuden vaikuttaa kalavesien hallintaan. Kauempana vakituisesti asuvien osakkaiden osuus oli 2000-luvun taitteessa rannikolla noin 60 % ja Saimaan Pihlajavedellä 71 % (Salmi ym. 2001, Muje ym. 2001). Vähäisestä osallistumisaktiivisuudesta huolimatta paikkakunnan ulkopuolella asuvat omistajat yleensä pitävät osakaskuntien toimintaa tärkeänä paikallista etua valvovana organisaationa. Vaikka paikalliset intressit ja toiminta ovat yhä tärkeitä, kalavesien hallinta on painottumassa entistä enemmän ei-paikallisiin näkökulmiin. (Tonder ja Muje 2002). Tästä syystä vuorovaikutus eri osakasryhmien välillä on tärkeää. Ei-paikallisille osakkaille paikkakunnalla asuvat osakkaat ovat tärkeä kontakti paikallisyhteisöön ja ympäristöä koskevaan tietoon.

Osakaskuntien yhdistämisten avulla on yhtenäistetty lupakäytäntöjä ja lisätty osakaskunnan aktiivitoimijoiden määrää; mukaan toimintaan on tullut uusia, myös ei-paikallisia, osakkaita. Yhdistämiset ovat myös lisänneet osakaskuntien käytettävissä olevia varoja (Korkeamäki 2006). Vuosina 1999–2003 toteutettiin 73 yhdistämistöimitusta ja niiden avulla vesialuehallinnon ja käytön edellytyksiä parannettiin 95 000 vesihehtaarilla (noin 3% sisävesien alasta). Toimituksia on tehty tämän jälkeen noin 20 vuodessa (Vilksa 2009).

Omistajaryhmien osallistumismahdollisuuden ylläpidon kustannuksia voidaan arvioida osakaskuntien hallintokuluosuuden avulla. Vuonna 1999 osakaskuntien hallintokulut olivat keskimäärin 242 euroa. Osakaskunnalla oli keskimäärin 123 osakasta (Salmi ym. 2002). Osakasta kohden hallintokulut olivat 1,97 euroa, josta noin 0,17 euroa katettiin omistajakorvauksella ja loput muun muassa osakaskuntien omalla luvanmyynnillä. Tämän osallistumismahdollisuuden teoreettinen arvo hallintokulujen avulla arvioituna (noin 6 000 osakaskuntaa * 242 euroa) on yhteensä noin 1,5 miljoonaa euroa. Tämä arvo on noin 1,5-kertainen verrattuna jaettavaan omistajakorvaukseen.

Omistajakorvauksilla on taloudellista merkitystä myös kalastusalueille, erityisesti siellä missä on paljon pieniä osakaskuntia. Vesialueiden omistajakunnan osallistumismahdollisuuksien ylläpito mahdollistaa kalastusalueiden kehittämisen yhteishallintaorganisaationa.

Hankkeen yhteydessä tehdyissä haastatteluissa todettiin yleisesti että omistajakorvauksen maksaminen on kalatalouspoliittinen kysymys. Kriittisissä kannanotoissa epäiltiin tarvitseeko jokamiehen oikeuksista, joihin onkiminen ja pilkkiminen nykyään rinnastetaan, maksaa korvauksia. ”*Eihän marjastuksesta ja sienestyksestäkään makseta, mutt että kun eduskunnassa nyt on päätetty että ne maksetaan ...*” (LHA).

Omistajakorvaukset jaetaan maksuista vapaiden pyyntimenetelmien, onginnan ja pilkinän, kalastusrasitusten perusteella, mutta kalastuksenhoitomaksua kerryttävät muita pyyntimuotoja harjoittavat kalastajat. Maksajaryhmien ja omistajakorvauksen taustan välinen epäsuhta hankaloittaa kalastuksenhoitomaksujärjestelmän ja sen vastikkeellisuuden yleistä hahmottamista ja samalla järjestelmän vaikuttavuuden arvioimista.

4. Kalastusalueiden toiminta-avustukset

4.1 Kalastusalue hoitaa hallintotehtäviä

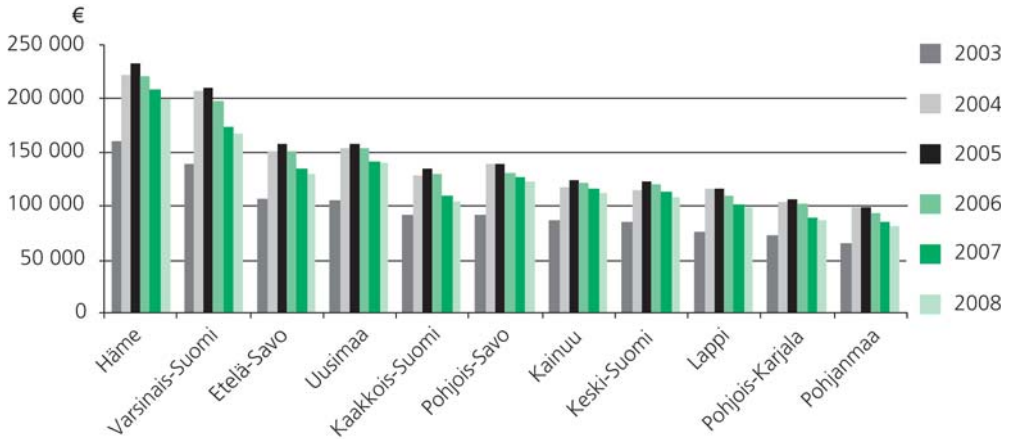
Kalastusalue on hallinnollinen organisaatio, jonka jäseninä ovat vesialueiden omistajien lisäksi ammatti- ja vapaa-ajankalastajien järjestöjen edustajat. Käytännön toiminnasta vastaavat kalastusalueen hallitus ja isännöitsijä. TE-keskusten kalatalousyksiköt ohjaavat ja valvovat kalastusalueiden toimintaa. Kalastusalueita on 223. Kalastusalueiden perustoiminta rahoitetaan kalastuksenhoitomaksuvaroista.

Kalastusalueiden tavoitteena on edistää ja yhtenäistää vesialueiden kalataloudellista käyttöä ja hoitoa. Niiden tärkeimmät tehtävät ovat toimialueensa kalavesien käyttö- ja hoitosuunnitelman laadinta ja toteuttaminen, kalastuksen sääteleminen (esimerkiksi alamitat, pyyntikiellot ja pyydysrajoitukset), kalastuksen seurannan järjestäminen sekä usein kalastuslupien myynti kalavedenomistajien antamin valtuuksin. Kalastusalueet myös jakavat omistajakorvaukset vesialueiden omistajille. Osakaskunnat voivat siirtää kalastusta ja kalavesien hoitoa koskevat tehtävänsä kalastusalueiden hoidettaviksi.

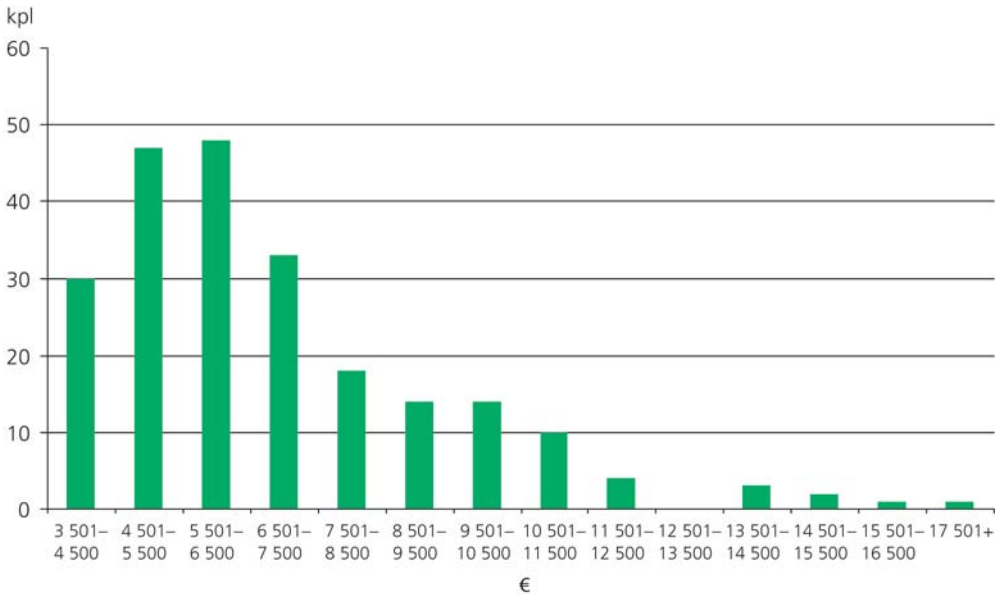
4.2 Toiminta-avustusten jako

Maa- ja metsätalousministeriö on jakanut kalastusalueiden toiminta-avustukset TE-keskuksille vuosina 2003–2008 siten, että ensiksi on varattu kullekin kalastusalueelle perusosa, jolla on pyritty varmistamaan kalastusalueiden toimintamahdollisuudet myös vähemmän kalastetuilla alueilla. Perusosa on ollut samansuuruinen kullekin kalastusalueelle, mutta vuosittain jaettu summa on vaihdellut ajanjaksolla 2003–2008 seuraavasti: 2 000, 4 000, 3 500, 3 000, 2 500 ja 2 300 €. Loput määrärahasta on jaettu TE-keskuksille käyttäen jakoperusteena Suomi kalastaa -kyselyjen kalastuspainetietoja. TE-keskuksista varat on jaettu edelleen hakemusten perusteella kalastusalueille. Noin 5 % toiminta-avustuksista jää vuosittain käyttämättä haettuun tarkoitukseen (TEA).

Kalastuksenhoitomaksun kertymä vaikuttaa jaettavien toiminta-avustusten määriin, samoin perusosan muutokset. Hämeen ja Varsinais-Suomen TE-keskusten alueen kalastusalueille on myönnetty eniten toiminta-avustuksia. Vuosittaiset muutokset jako-osuuksissa eivät ole kuitenkaan suuria (kuva 4). Koko toiminta-avustuksen mediaani vuosina 2004–2006 oli 6 179 euroa. Suurimmalla osalla (90 %) kalastusalueista toiminta-avustus oli alle 10 500 euroa (kuva 5).

Kuva 4. Toiminta-avustusten jako (€) eri TE-keskuksille vuosina 2003–2008 (MMM).

Kuva 5. Kalastusalueiden keskimääräinen toiminta-avustus vuosina 2004–2006 (Mäki 2008).

4.3 Toiminta-avustus kalastusalueiden taloudessa

Tehtäviensä hoitamiseen kalastusalueet käyttävät sekä kalastuksenhoitomaksuvaroista tulevaa toiminta-avustusta että muita tulonlähteitä. Toiminta-avustus on muodostanut merkittävimmän ja koko maata tarkasteltaessa vakaana pysyneen osan kalastusalueiden rahoituksesta.

Vuonna 1999 kalastusalueiden kokonaistulot olivat keskimäärin 17 342 euroa ja vuosina 2004–2006 keskimäärin 14 177 euroa, joten tulot ovat vähentyneet 18 %. Osakaskuntien kalastusalueille luovuttamat korvaukset ovat pienentyneet, samoin kalastuslupatulot, joskin niiden suhteellinen osuus on pysynyt samana (taulukko 3).

Taulukko 3. Kalastusalueiden keskimääräiset kokonaistulot ja %-osuudet vuosina 1999 ja 2004–2006 (Salmi ym. 2002, KTA). Edistämishankkeet sisältyvät toiminta-avustukseen v. 1999.

	1999		2004–2006	
	euroa	%	euroa	%
Toiminta-avustus	7 924	46	6 903	49
Omistajakorvaukset	2 093	12	853	6
Edistämishankkeet	–	–	1640	12
Kalastuslupatulot	1 944	11	1 753	12
Muut tulot	1 570	9	938	7
Viehekorttipalautukset	1 196	7	1 089	8
EU-rahoitus	897	5	897	6
Muut avustukset	897	5	104	1
Tuki kalastuskunnilta	822	5	0	0
Yhteensä	17 342	100	14 117	100

Kalastusalueet voivat lain puitteissa päättää itsenäisesti toiminta-avustusten käytöstä. Ne käytetään suurelta osin välttämättömiin hallintokuluihin erityisesti niillä kalastusalueilla, joilla on palkattu isännöitsijä. Istutuksiin ja muuhun kalavesien hoitoon voidaan käyttää myös muita tuloja, joten toiminta-avustusten käytön jakauma (taulukko 4) ei kuvaa yleisesti kalastusalueiden toiminnan suuntautumista. Kun käyttöä tarkastellaan jakamalla toiminta hallintoon sekä muihin vesialueisiin ja kalastukseen kohdistuviin toimenpiteisiin, hallintoon on käytetty noin 38 % toiminta-avustuksesta. Toiminta-avustusta käytetään kalastusalueen hallinnon rahoittamiseen selvästi enemmän kuin muita tuloja.

Taulukko 4. Kalastusalueiden toiminta-avustusten käyttö (%) eri tarkoituksiin (TEA).

	% toiminta-avustuksesta	% koko budjetista
Istutukset	31	31
Isännöinti (hallinto)	38	29
Muu toiminta	20	21
Tiedotus/koulutus	5	0
Muu kalavedenhoito	3	14
Selvitykset	2	5
Erittelemätön	0	0
Käyttämättä	0	0
Yhteensä	100	100

Toiminta-avustusten käytössä eri tarkoituksiin on huomattavia kalastusaluekohtaisia eroja riippuen kunkin kalastusalueen toiminnan suuntautumisesta, painopisteistä ja tarpeista. Osittain erot voivat johtua tilitysten ilmoitustarkkuudesta, koska raha on alueen käytettävissä mihin hyvänsä laissa hyväksytyyn tarkoitukseen. Toiminta-avustusta on voitu käyttää tai ilmoittaa käytetyn vain tiettyyn tarkoitukseen, ja muita lakisääteisiä toimintoja on rahoitettu muilla tuloilla. Kalastusalueiden kirjanpidoissa toiminta-avustuksia ei ole eritelty muista käyttövaroista.

Kalastusalueiden tehtävät ovat luonteeltaan hallinnollisia. Vuotuisten perustehtävien lisäksi kalastuksen järjestämiseen, valvontaan, korvausten jakamiseen ja käyttö- ja hoitosuunnitelmien toteuttamiseen sisältyy hallintotehtäviä. Toiminta-avustuksilla ja muilla tuloilla rahoitettujen hallinnollisten tehtävien hoitaminen työllistää vuosittain noin 37 henkilötyövuotta. Kalojen ja rapujen istutuksista koituu toiseksi eniten kustannuksia: 980 000 euroa, joista 470 000 euroa maksetaan toiminta-avustuksista. Istutukset ovat tärkein ostopalvelu, mihin toiminta-avustusta käytetään. Ne työllistävät kalojen ja rapujen tuottajia ja välittäjiä. Kaikkien kalastuksenhoitomaksuvaroilla tehtyjen istutusten työllistäväksi vaikutukseksi arvioitiin noin 20 henkilötyövuotta.

Kalastusalueiden näkemyksiä taloudenhoitonsa reunaehdoista on selvitetty Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kyselyssä (Mäki 2008). Kysely koski vuosien 2004–2006 tilannetta. Kalastusalueiden toiminta-avustuksen (6 903 euroa vuosina 2004–2006) lisäksi kalastusalueet katsoivat käyttäneensä lakisääteisiin toimintoihin yli 3000 euroa muita tuloja (isännöitsijät 3 865 euroa, puheenjohtajat 3 056 euroa), mikä oli toimijoiden arvioiden mukaan 31–36 % lakisääteisten tehtävien kokonaiskuluista. Kalastusalueiden kyselyyn vastanneista isännöitsijöistä ja puheenjohtajista 61 % piti toimintamäärärahaa liian pienenä kalastusalueen lakisääteisten tehtävien hoitoon. Toisaalta 40 % puheenjohtajista ja 36 % isännöitsijöistä oli ainakin osittain sitä mieltä, että varoja oli riittävästi. Vastaajien enemmistö oli tällä kannalla Etelä-Savon, Hämeen ja Pohjois-Karjalan TE-keskusten alueilla. Kalastusalueiden koon eli toiminta-avustuksen määrän perusteella jaoteltuna pienemmillä kalastusalueilla ollaan huomattavasti yleisemmin tyytymättömiä lakisääteisiin tehtäviin käytettävissä oleviin varoihin. Vain 26 % kalastusalueiden pienimmästä kolmanneksesta oli tyytyväisiä tilanteeseen.

Hallintokulujen osuutta alueen käyttövaroista piti liian suurena 40 % ja käyttö- ja hoitosuunnitelman toteuttamismahdollisuuksia varojen puitteissa vaikeana tai mahdottomana 66 % vastaajista. Vastaajista 57 % arveli, että tilannetta voitaisiin parantaa alueen omalla varainhankinnalla. Mikäli kalastusalueilla olisi lisää toimintamäärärahoja käytössään, niiden käyttö kohdistuisi kalavesien hoitoon ja käytön seurantaan ja suunnitteluun. Tärkeimmät lisäkäyttökohteet olivat valvonta (39 %), istutukset (33 %), suunnitelmat ja selvitykset (31 %) ja muu kalaveden hoito (18 %). Hallinnon rahoittamista mahdollisilla lisävaroilla piti tärkeimpänä vain 10 % kalastusalueista.

4.4 Toiminta-avustuksen vaikuttavuus

Kalastusalueiden toiminta-avustus on kalatalouden alueellisen hallintajärjestelmän perusrahoitusta, joka osaltaan mahdollistaa vesialueiden omistajakunnan ja eri kalastajaryhmien osallistumisen kalastusalueen käytön ja hoidon alueelliseen suunnitteluun ja päätöksentekoon. *“kalastusaluetoimintahan... Ett se tekee sitten sitä vähän laajempaa yhteistyötä ja rakente-*

lee tämmösiä laajempia kuvioita ja herättelee vähän sitä osakaskuntapuoltakin sitten aina välillä” (LHA).

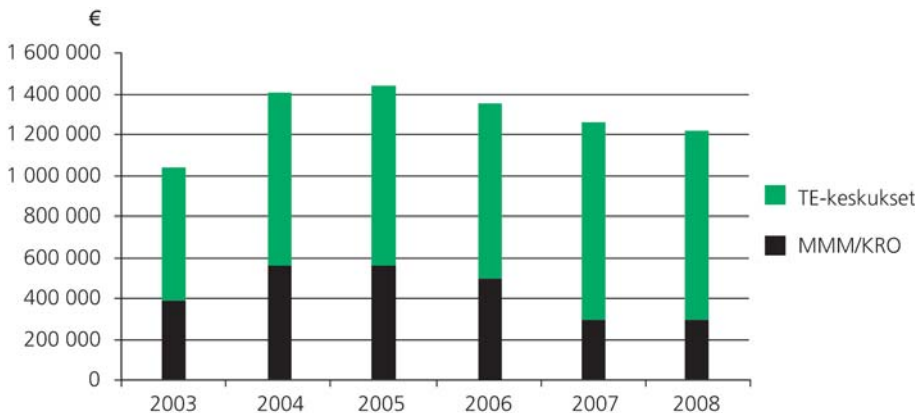
Haastatellut henkilöt korostivat kalastusalueiden merkitystä sekä kalatalouden sisäisen yhteistoiminnan kehittämisessä että sen laajempia kontakteja esimerkiksi ympäristölupien käsittelyssä. Toiminta-avustuksella rahoitettu toiminta riippuu kalastusalueen koosta ja kalastuksen määrästä alueella. Toiminta-avustuksen jakoperusteena oleva kyselytutkimus on toisinaan aiheuttanut yllätyksiä kalastusalueille, ja yleisesti toiminnan vuotuista suunnittelua vaikeuttaa jakopäätösten saaminen myöhään keväällä. Esimerkiksi kalatalouden edistämishankevaroja on ajoittain pyritty käyttämään kalastusalueiden oman toiminnan vajeiden paikkaamiseen. Kalastusalueet tuottavat lakisääteisiä palveluja osittain myös muulla rahoituksella kuin toiminta-avustuksella.

Paikoin kalastusaluetoiminta on kehittynyt siinä määrin omavaraiseksi, että toiminta-avustus ei olisi taloudellisesti välttämätön Viranomaistaholla ja kalastusalueissa toiminta-avustus nähdään välttämättömänä kalastusalueiden toiminnan riippumattomuuden kannalta.

5. Kalataloudelliset edistämishankkeet

5.1 Edistämishankerahoitus ja edistämishankerahojen jako

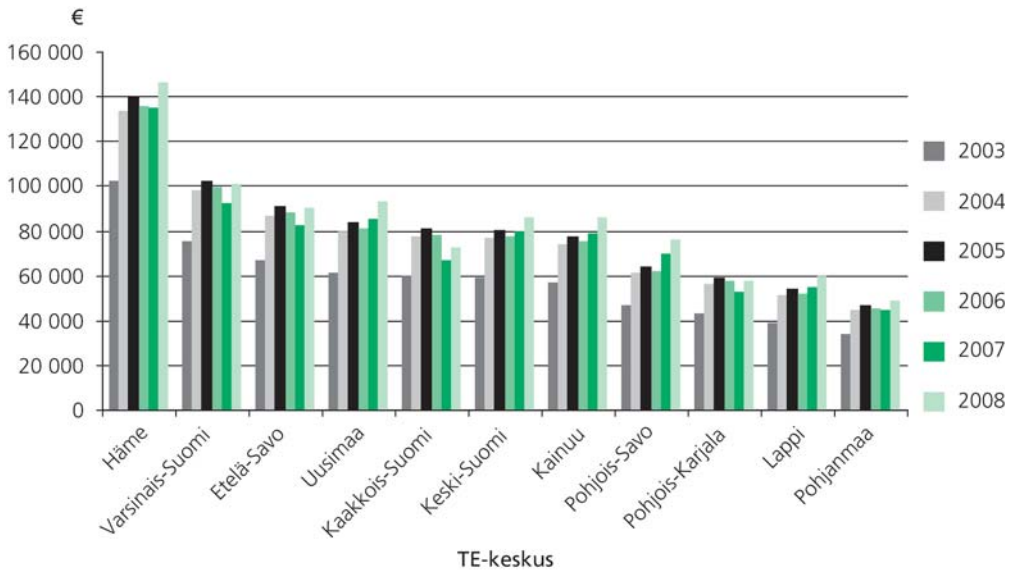
Kalastuslain 91§:ssä määritellään yhdeksi kalastuksenhoitomaksuvarojen käyttökohteeksi kalataloudelliset edistämishankkeet ja hankerahojen myöntäjätahoiksi maa- ja metsätalousministeriö sekä ministeriön määräämissä rajoissa aluehallintoviranomainen. Jako on toteutettu siten, että TE-keskukset ovat saaneet jaettavakseen noin 2/3 ja ministeriö noin 1/3 edistämishankerahoista. Ministeriön myöntämien hankerahoitusten osuus jaettavista edistämishankerahoista on vaihdellut 24 % ja 40 % välillä vuosina 2003–2008 (kuva 6).

Kuva 6. Maa- ja metsätalousministeriön ja TE-keskusten jakamat kalataloudelliset edistämishankkeet (euroina) vuosina 2003–2008 (MMM).

Edistämishankkeiden toteutusaika on kaksi vuotta rahoituksen myönnöstä. Pääsääntöisesti tässä tarkastellaan vuosina 2004–2006 rahoituspäätöksen saaneita hankkeita, joiden toteutusaika päättyi viimeistään vuoden 2007 lopussa. Joissain tapauksissa tarkastelu koskee pidempää ajanjaksoa.

TE-keskuksille edelleen jaettavaksi myönnettyjen rahojen alueellinen jakauma määritellään Suomi kalastaa –kyselyn kalastuspainetietojen avulla. Hämeen TE-keskuksen osuus on ollut suurin, Pohjanmaan pienin (kuva 7). TE-keskukset ovat jakaneet varat edelleen hakemusten perusteella ”kalastusalueiden, alan järjestöjen ym. yhteisöjen toimesta suoritettavaan kalavesien hoitoon ja kalakantojen parantamiseen sekä kalastusalan valistustyöhön” (MMM).

Kuva 7. Edistämishankerahoituksen jako TE-keskuksille euroina (MMM).

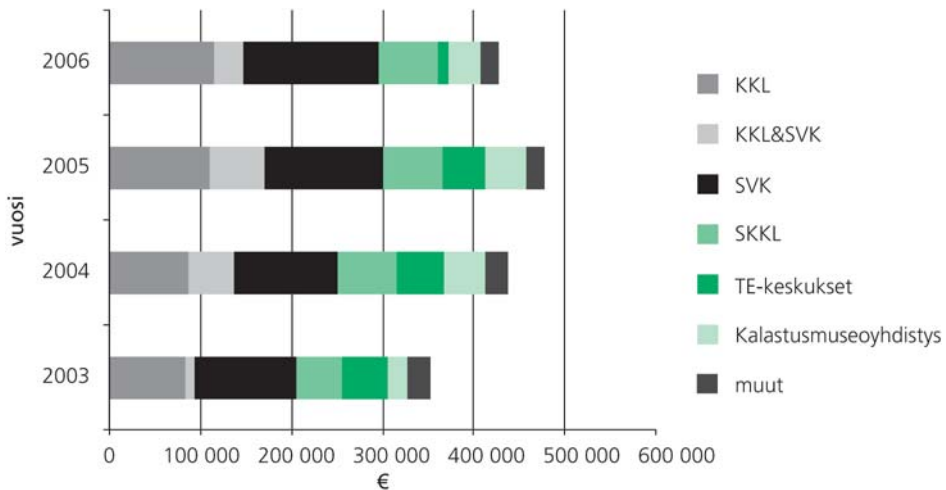
5.2 Ministeriön myöntämät edistämishankkeet

Vuosina 2003–2006 ministeriöltä haettiin edistämishankerahoitusta vuosittain 10–16 hankkeeseen ja myönnettiin rahoitus 8–12 hankkeeseen. Haetusta kokonaissummasta on myönnetty 68–86 %, paitsi vuonna 2003 vain 32 %. Ministeriön osuudeksi varatuista edistämishankerahoista on käytetty 78–89 %. Ylijäämä on siirretty käytettäväksi seuraavana vuonna.

Hyväksytyjen hankkeiden saama rahoitus suhteessa haettuun summaan kasvoi ja kokonaan hylättyjen hankkeiden osuus pieneni vuosina 2003–2006. Useimmat kokonaan hylätyt hankkeet olivat yksittäisten kalastusalueiden tai kalastusalan yhdistysten ja järjestöjen hakemia, usein muihin rahoitusinstrumentteihin sopivia. Ministeriön edistämishankerahojen potentiaaliset kohteet ovat hakijoilla usein ennalta tiedossa (LHA).

Ministeriön myöntämistä edistämisvaroista suurin osa on myönnetty neuvontajärjestöjen (KKL ja SVK) hankkeille (kuva 8). Hankkeet ovat tyypillisesti tiedotus- ja valistushankkeita.

Ministeriön vuosina 2004–2006 KKL:lle myöntämä lisärahoitus vaihteli 86 500 ja 115 000 euron välillä ja SVK:lle myönnetty erikoismääräraha 15 000 ja 115 000 euron välillä. Lisäksi KKL:n ja SVK:n yhteishankkeisiin myönnettiin vuosittain 31 500–61 000 euroa. Suomen Kalankasvattajaliitolle (SKKL) myönnettiin vuosittain 65 000 euroa valistusmäärärahaa. Ministeriön myöntämistä edistämishankkeista 78 % ohjattiin mainituille järjestöille ja 22 % muille toimijoille, joista suurimmat olivat Kalastusmuseoyhdistys ja TE-keskusten tiedotustoiminta valtakunnallisten erämessujen yhteydessä (MMM). SKKL:n saama valistusmääräraha on ollut käytännössä yleisavustusta SKKL:n perustoiminnan rahoitukseen. TE-keskusten kalatalousviranomaiset ovat tiedottaneet kalastuspalveluista ja lupajärjestelyistä. Kalastusmuseoyhdistyksen toimintaa on tuettu kalastukseen liittyvän aineiston tallennusta ja näyttelytoimintaa varten. Ryhmä ”muut” sisältää muun muassa eri yhdistysten toiminta- ja koulutusavustuksia.

Kuva 8. Maa- ja metsätalousministeriön myöntämät edistämishankkeet (euroa) saajatahoittain (MMM).

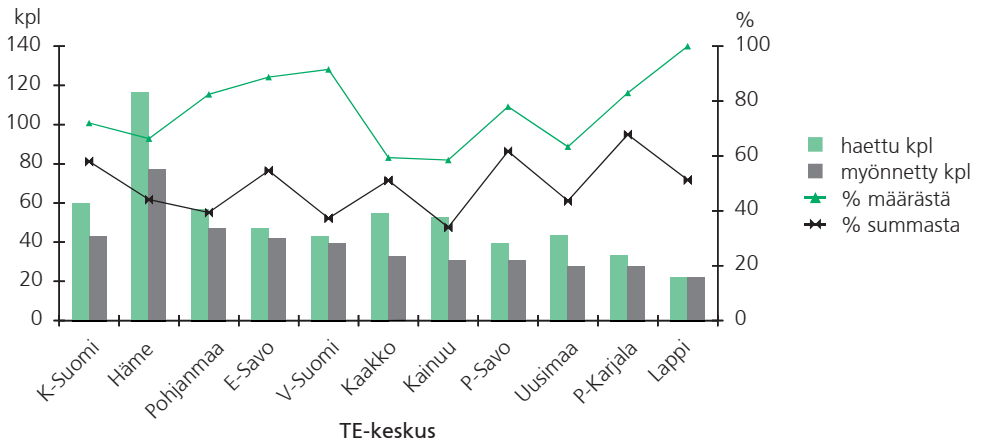
5.3 TE-keskusten myöntämät edistämishankkeet

Edistämishankkeita haettiin eri TE-keskusten alueella vaihtelevasti, mutta vuosien välinen vaihtelu oli suurta vain muutamalla alueella. Eniten edistämishankerahaa haettiin Hämeen, Varsinais-Suomen ja Kainuun TE-keskusten alueilla. TE-keskusten myöntämää hankerahoitusta sai vuosina 2004–2006 vuosittain noin 400 edistämishanketta. TE-keskusta kohden rahoitettiin noin 40 hanketta, samalla hakijataholla on ollut usein monta eri hanketta.

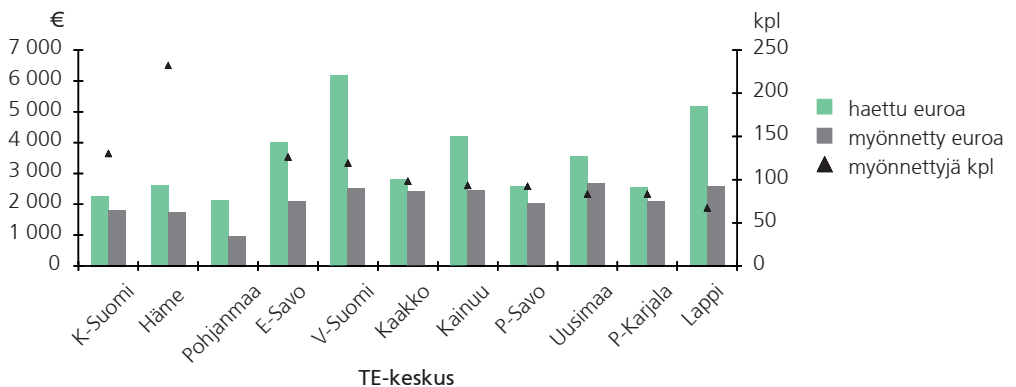
Edistämishankkeita toteutettiin eniten Hämeessä, vuosittain noin 80 kpl (kuva 9). Keski-Suomen, Pohjanmaan, Etelä-Savon ja Varsinais-Suomen alueilla toteutettiin kussakin noin 40 hanketta ja muilla alueilla 20–30 hanketta. Suhteessa myönnettyjen rahoitusten lukumäärään haettuja hankkeita oli eniten Hämeessä, Kaakkois-Suomessa, Kainuussa ja Uudellamaalla,

joissa rahoituksen sai alle 70 % hakemuksista. Muiden TE-keskusten alueilla myöntöprosentti oli 72–92 ja Lapissa 100. Haettuun euromäärään suhteutettuna hankkeisiin myönnettiin TE-keskuksissa 34–68 % koko määrästä. Kaikkien TE-keskusten keskiarvo oli 47 %.

Hankkeet saivat rahoitusta keskimääräin 1000–2500 euroa. Myönnettyjen hankkeiden keskimääräinen rahoitus on vaihdellut TE-keskusten välillä melko vähän (kuva 10).

Kuva 9. Haetut ja myönnetyt edistämishankkeet (kpl) ja myönnettyjen hankkeiden lukumäärän ja rahoituksen määrän osuudet haetuista (%) TE-keskuksittain vuosien 2004–2006 keskiarvona, Pohjanmaan TE-keskuksen hankkeitten määrä vain vuodelta 2004 (TEA).

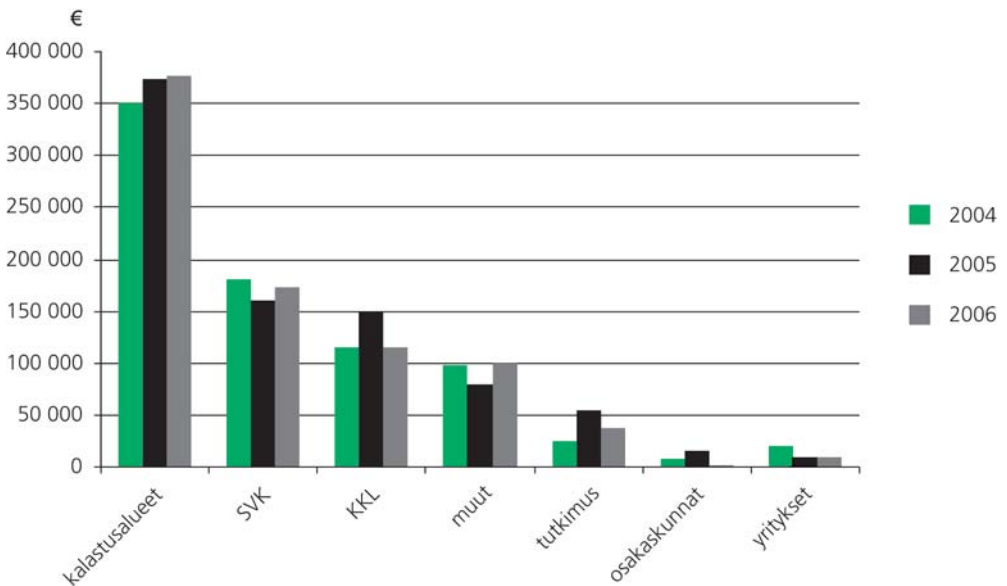

Kuva 10. Haettujen ja myönnettyjen edistämishankkeiden keskikoko euroina vuosina 2004–2006 sekä kokonaismäärä vuosina 2004–2006 TE-keskuksittain (TEA).

Valtaosa alueellisesti jaettavista hankerahoista kohdistuu kalastusalueille sekä KKL:n ja SVK:n kyseisellä alueella toteuttamiin hankkeisiin (kuva 11). Kalastusalueiden osuus myönnetyistä edistämishankerahoista oli 45 % vuosina 2004–2006. SVK ja sen jäsenjärjestöt saivat 21 % ja Kalatalouden keskusliitto ja sen jäsenjärjestöt 15 % hankerahoista. Tutkimushankkeiden, joissa hakijoina olivat RKTL, muut tutkimuslaitokset tai yliopistot, osuus myönnetyistä edistämishankevaroista oli 5 %. Lisäksi tutkimustahot tuottivat palveluja tutkimuksia tilan- neille tahoille, kuten kalastusalueille. Osakaskunnat saivat hankerahoituksesta 1 % ja yritykset 2 %. Muut hakijatahot (kuten kunnat, maakuntaliitot ja mainittuihin järjestöihin kuulumattomat yhdistykset) saivat hankerahoituksesta 11 %.

TE-keskuksissa on omaksuttu erilaisia toimintalinjoja tiettyjen hanketyyppien suhteen; joillakin alueilla ei esimerkiksi myönnetä edistämishankerahoitusta yksittäisille osakaskunnille tai istutustoimintaan. Osakaskunnat voivat kuitenkin osallistua hankkeisiin aloitteentekijöinä, suunnittelijoina tai talkootyön organisoijina, jolloin hakijatahona on useimmiten kalastusalue.

Tutkimuksen (myönnetty 65–82 % haetusta kokonaissummasta) ja yritysten (71–89 %) hakemukset ovat tarkastelujaksolla saaneet varmimmin rahoitusta. Muiden hakijoiden hakemuksista on yleensä hyväksytty 40–50 %. Myös osakaskuntien hakemuksia on rahoitettu usein, tosin niiden hankkeet ovat olleet haettavalta rahamäärältään pieniä.

Kuva 11. Edistämishankkeiden rahanjako toteuttajatahoittain 2004–2006 (TEA).

TE-keskukset rahoittavat yleisimmin tiedotus- ja valistushankkeita, jotka liittyvät esimerkiksi kalastukseen, lupajärjestelyihin, kalan terveellisyteen tai kalan käsittelyyn. Usein rahoitetaan myös kalastusalueiden lupajärjestelyihin liittyvää tiedotusta ja mainontaa sekä internet- ja karttapalveluja. Vuosina 2004–2006 näihin hankkeisiin käytettiin 42 % koko maan TE-keskusten kautta myönnettyistä edistämishankevaroista (taulukko 5).

Toiseksi yleisimmin rahoitettiin kala- ja rapuistutuksia, joihin ohjattiin yhteensä 19 % TE-keskusten jakamista varoista. Tutkimuksiin ja selvityksiin myönnettiin 14 % varoista. Muita hanketyyppejä olivat vesialueiden kunnostukset, suunnittelu, kalastuksen valvonta sekä korjaus- ja rakentamishankkeet. Suunnitteluhankkeilla päivitettiin käyttö- ja hoitosuunnitelmia. Korjaus- ja rakennushankkeilla tehtiin laitureita, veneenlaskupaikkoja, laavuja ja nuotio- paikkoja. Luokkaan ”muut” (taulukko 6) sisältyy esimerkiksi tarvikehankintoja. Käytännössä kaikki vuosittain jaettavissa olleet edistämishankerahat on jaettu. Jakamatta jäänyt osuus on peräisin toteuttamatta jääneistä hankkeista, ja se on pääsääntöisesti siirretty seuraavan vuoden jakoon.

Taulukko 5. TE-keskusten myöntämät hankerahoitukset ja niiden omarahoitukset yhteensä vuosina 2004–2006 (TEA).

	myönnetty €	% jaetusta	omarahoitus €	% jaetusta
kalaistutukset	425 737	16,5	317 980	74,7
rapuistutukset	63 745	2,5	11 909	18,7
korjaukset ja rakentaminen	80 751	3,1	17 143	21,2
suunnittelu	187 252	7,3	112 425	60,0
tutkimus	364 397	14,2	160 684	44,1
tiedotus ja valistus	1 081 032	42,0	747 967	69,2
valvonta	79 916	3,1	11 664	14,6
kunnostus	154 450	6,0	360 695	233,5
muut	122 985	4,8	13 803	11,2
jakamatta	12 655	0,5	0	0
yhteensä	2 572 920	100,0	1 754 270	68,2

TE-keskuksen myöntämän rahoituksen ja omarahoituksen kokonaisuutta ei voi tarkasti selvittää koska raportointi ennen vuotta 2008 oli puutteellista.

Edistämishankkeina toteutetaan toimenpiteitä, joita toimijat eivät kokonaan omilla rahoillaan voisi toteuttaa. Hakijat käyttivät edistämishankkeisiin vuosina 2004–2006 omaa rahoitusta keskimäärin noin 40 % kokonaisrahoituksesta ja 68 % myönnettyjen edistämishankerahojen määrästä (taulukko 6). Eniten omaa tai muualta järjestettyä rahoitusta käytetään kunnostushankkeissa, joissa suurin osa rahoituksesta tulee muualta. Kalojen istutus-, suunnittelu- sekä tiedotus- ja valistushankkeissa omarahoitusta on tarkastelujaksolla ollut 60–75 % ja tutkimushankkeissa 44 %. TE-keskusten myöntämien edistämishankkeiden kalastuksenhoitomaksuosuus työllisti noin 24 henkilötyövuotta.

5.4 Edistämishankkeiden vaikuttavuus

Edistämishankkeilla edistetään ja kohdistetaan kalataloudellisten resurssien hyödyntämistä ja toiminnan tehokkuutta. Hankkeiden merkitys kalataloudessa koostuu useista osatekijöistä. Taloudellinen lisäresurssi paikallishallinnon, järjestöjen ja muiden tahojen toimintaan on sinänsä tärkeä. Monia kalataloudellisia hoito- ja kehittämishankkeita tai selvityksiä jäisi tekemättä ilman hankerahoitusta.

Hankerahoitus motivoi toimijoita hyödyntämään tietoaan ja ideoitaan tavalla, joka yhdistää yleisemmät tavoitteet käytännön toimintaan. Samalla sillä täydennetään kalastusalueiden ja osakaskuntien toimintamahdollisuuksia. Monet edistämishankkeista ovat tyypiltään ja mittakaavaltaan sellaisia, että kalastusalueiden ja osakaskuntien oma toiminta tukee tai on limittäistä hankkeiden kanssa. Tieto hankkeista leviää, koska yleensä konkreettinen toiminta huomataan. Edistämishankkeilla on näkyvyyttä ja vaikuttavuutta paikallistasolla: myös hankkeisiin osallistumattomissa osakaskunnissa tunnetaan alueella toteutettuja hankkeita (esimerkiksi lasten kalastustapahtumat, hoitokalastushankkeet).

Neuvontajärjestöistä erityisesti SVK:n toiminnasta merkittävä osa on hankerahoitteista. Hankkeet muodostavat sen toiminnassa keskeisen kosketuspinnan nykyisiin ja nuoriin, toimintaan rekrytoituviin, kalastajiin. Neuvontajärjestöt KKL ja SVK ovat saaneet valtakunnallisiin tiedotushankkeisiinsa valtaosan maa- ja metsätalousministeriön myöntämistä edistämisvaroista. Osassa näistä hankkeista rahoittaja on velvoittanut toimijat konkreettiseen yhteistyöhön. Käytännössä tämä näyttää toimineen hyvin esimerkiksi valtakunnallisen kalastuspäivän toteutuksessa. Paikoin järjestöt hyödyntävät toistensa osaamista ja työvoimaa hankkeiden tehtävien hoitamisessa.

Edistämishankkeille on ollut kysyntää. Haettu summa on ollut noin kaksi kertaa myönnettävissä ollut summa. Oman rahoituksen käyttö edistämishankkeissa kohdistaa paikallisten toimijoiden resurssija asiantuntijatahon, alueellisen kalatalousviranomaisen, hyväksymiin hankkeisiin. Viranomaiset pitävät edistämishankevaroja käyttökelpoisena työkaluna. Tarpeellisia toimintoja jäisi toteuttamatta ilman niitä, ja harkinnanvaraisuus antaa mahdollisuuden priorisoida hankkeita (LHA).

Esimerkiksi paikallista kalakantojen tilaa koskevat selvitykset ovat ylläpitäneet ja lisänneet tutkimuksen ja paikallisten toimijoiden välisiä yhteyksiä ja luottamusta. Hankkeissa yleensä järjestetään toteutus- tai tiedotusvaiheessa tilaisuuksia, joissa tilaajat ja tutkijat voivat keskustella. Nämä muodostavat luontevan ja tehokkaan tavan välittää tietoa kumpaankin suuntaan. Maa- ja metsätalousministeriö on jakanut edistämishankerahoja tutkimus- ja selvityshankkeisiin silloin kun hanke on valtakunnallisesti merkittävä. Kalavarojen tilaa koskevaa tutkimusta on kuitenkin vaikea tehdä lyhytaikaisen rahoituksen turvin. Tutkimushankkeiden osalta edistämishankerahoilla on tehty kalakantojen tilan seurantaa. Tilanne on ongelmallinen, koska seuranta edellyttäisi sekä jatkuvia aikasarjoja että tietoa ao. rahoituksesta jo vuoden alussa.

6. Järjestöt

6.1 Järjestömäärärahan jako

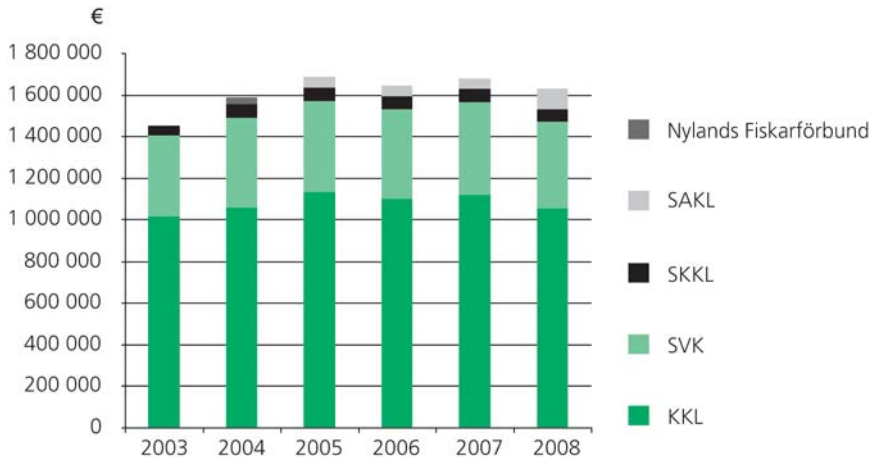
Kalastuksenhoitomaksun järjestömäärärahat on valtaosin jaettu kahdelle organisaatiolle: Kalatalouden keskusliitolle (KKL) ja Suomen vapaa-ajankalastajien keskusjärjestölle (SVK). Järjestöt toteuttavat kalatalouteen liittyvää neuvontaa ja edunvalvontaa, joka kohdistuu pääasiassa kahteen laajaan kohderyhmään: vapaa-ajankalastajiin ja vesialueiden omistajiin. Järjestömäärärahasta myönnetty rahoitus käytetään järjestöjen toiminnasta aiheutuviin kuluihin.

Vuosina 2004–2006 ministeriö on järjestömäärärahoja myöntäessään asettanut järjestöille kalatalouden eri osa-alueisiin liittyviä tulostavoitteita. KKL:n tavoitteita olivat järjestön toiminnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden lisääminen, osakaskuntiin, kalastusalueisiin, istutuksiin, nuorisotyöhön, ammattikalastukseen, viranomaisapuun, kalastusmatkailuun ja ammattikalastukseen liittyvä toiminta. SVK:n tavoitteita olivat järjestäytyneen vapaa-ajankalastustoiminnan ja kestäväen vapaa-ajankalastuksen edistäminen sekä viranomaisapuun, kalastusalueisiin, nuorisotyöhön ja kalastusmatkailuun liittyvä toiminta. Vuoteen 2006 asti tulostavoitteiden seuranta on perustunut järjestöjen omaan raportointiin vuosikertomuksissa. Maa- ja metsätalousministeriö on tarkentanut tuloksellisuuden seurantaan vuodesta 2007 alkaen.

KKL:n järjestömäärärahat on jaettu keskusjärjestön ja alueellisten jäsenjärjestöjen (22 kpl) kesken. Vuonna 2007 jaettiin 31 % keskusjärjestölle ja 66% jäsenjärjestöille. KKL:n yhteenlaskettu osuus jaettavasta summasta on vaihdellut 65 % ja 70 % välillä. SVK:lle on osoitettu 25–27 % koko jaetusta määrärahadista. SVK:n rahoitus kohdistuu keskusjärjestölle, josta varat ohjataan myös alueelliseen neuvontaan koko maan alueella. KKL:lle on myönnetty vuosina 2003–2008 keskimäärin 1 080 000 euroa ja SVK:lle keskimäärin 424 000 euroa vuodessa (kuva 12).

Nylands Fiskarförbund sai vuonna 2004 33 900 euron avustuksen, joka oli 2 % jaetusta määrärahadista. Tämän jälkeen yhdistys on saanut toiminta-avustusta KKL:n jäsenjärjestönä. Suomen Kalankasvattajaliitolle (SKKL) myönnettiin toimintamäärärahaa vuosina 2003–2006 kalatalouden edistämisvaroista ja vuosina 2007 ja 2008 järjestömäärärahoista (3–4 % jaetusta summasta). Suomen ammattikalastajaliitolle (SAKL) myönnettiin määräraha kalastuksenhoitomaksuvarojen erilliseltä alamomentilta.

Järjestöjen toimintaa on rahoitettu järjestömäärärahojen lisäksi edellisessä luvussa käsitellyllä edistämishankerahoituksella. Vuosina 2003–2006 järjestöille ohjattiin edistämisvaroja 256 000–366 000 euroa vuodessa. Järjestöt ovat saaneet yli puolet ministeriön suoraan myöntämistä edistämishankevaroista.

Kuva 12. Järjestötoimintarahoitukset vuosina 2003–2008. SAKL: Suomen Ammattikalastajaliitto, SKKL: Suomen Kalankasvattajaliitto, SVK: Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö, KKL: Kalatalouden Keskusliitto (MMM).

6.2 Järjestöjen toiminta ja kalastuksenhoitomaksujen merkitys

KKL on saanut kalastuksenhoitomaksun eri jako-osista vuosittaista tukea järjestön perus- ja hanketoimintaan keskimäärin 1 378 304 euroa vuosina 2004–2006 (TEA ja MMM). KKL ja sen jäsenjärjestöt rahoittavat toimintaansa myös palvelujen myynnillä. Kalastuksenhoitomaksuvaroista maksetun tuen merkitys vuonna 2007 oli KKL:n keskusjärjestön kokonaisbudjetista 84 % ja 22 jäsenjärjestön kokonaistuloista keskimäärin 16 %.

Valtaosa KKL:lle myönnettyistä kalastuksenhoitomaksuvaroista on ohjattu edelleen sen jäsenjärjestöjen toimintaan, neljännes on jäänyt keskusjärjestön toimintaan ja pieni osa on ohjattu keskus- ja jäsenjärjestöjen yhteiseen koulutukseen (taulukko 6). Erityisavustusmäärärahat on käytetty pääasiassa keskusjärjestötasolla valtakunnallisiin hankkeisiin, ja muu hankeraha jäsenjärjestöissä alueellisiin ja valtakunnallisiin hankkeisiin.

Taulukko 6. Järjestömäärärahan ja kalatalouden edistämismäärärahan osuudet järjestöjen toiminnassa 2004–2006 (% osuus järjestöille jaetuista kalastuksenhoitomaksuvaroista) (MMM).

	KKL	SVK
Järjestömääräraha		
Keskusjärjestölle	25,5	65,7
Jäsenjärjestöille	59,6	
KKL+jäsenten koulutus	1,2	
Edistämismäärärahat		
Erityisavustus	8,1	18,4
Edistämishankerahat	5,6	15,9
	100	100

SVK sai kalastuksenhoitomaksun eri jako-osista vuosittaista tukea järjestön perus- ja hanketoimintaan keskimäärin n. 660 000 euroa vuosina 2004–2006 (TEA ja MMM). Lisäksi jäsenyhteisöjen hankkeita on rahoitettu TE-keskusten kautta. Vuonna 2007 yleisavustusten osuus oli 48 %, maa- ja metsätalousministeriön myöntämien erityisavustusten 11 % ja TE-keskusten myöntämien hankevarojen 3 % SVK:n kaikista tuloista. Yleis- ja erityisavustukset ohjattiin sekä valtakunnalliseen että alueelliseen toimintaan ja TE-keskusten myöntämät avustukset alueelliseen toimintaan. Kalastuksenhoitomaksuvaroista maksettu osuus oli 62 %. Muut tulot muodostuivat jäsenmaksuista ja hanketuotoista (JÄA). Vuosina 2004–2006 noin viidesosa kaikista SVK:lle ohjatuista kalastuksenhoitomaksuvaroista kertyi erityisavustuksesta (kalatalouden edistäminen MMM) ja kuudesosa kalatalouden edistämishankevaroista (MMM ja TE-keskukset) (taulukko 6).

6.2.1 KKL:n toiminta

Toimintakertomuksissa kuvataan keskus- ja jäsenjärjestöjen toiminnan sisältöä ja kontakteja kalatalousalan toimijoihin ja kalastajiin. Raportoinnista käy ilmi KKL:n, sen jäsenjärjestöjen ja paikallistason jäsenjärjestöjen (osakaskunnat ja kalastusalueet) aktiivisuus koululais- ja nuorisotoiminnan tapahtumien järjestämisessä. Tapahtumien osanottajamäärät ovat useissa tapauksissa arvioita.

KKL:n ja sen jäsenjärjestöjen kontaktit kalatalouden kenttään muodostuvat kolmesta päätoiminnosta: tiedotuksesta, neuvonnasta ja kalastusalueiden isännöintipalveluista. Tiedotuksen välineitä ovat julkaisut, nettisivut ja tapahtumatiedotus. Järjestö tuottaa noin 165 000 painettua julkaisua vuodessa. Luku sisältää tiedotteet ja lehdet, joista Suomen kalastuslehden painos on 4 000 kpl, Kalastaja-lehden painos 1 300 kpl ja Fiskeritidskrift för Finlandin 500 kpl. Järjestö tuottaa palveluita molemmilla kotimaisilla kielillä.

KKL ja sen jäsenjärjestöt osallistuvat osakaskuntien ja kalastusalueiden kokouksiin ja vastaavat sekä jäsenten että laajemman asiakaskunnan kalataloutta koskeviin kysymyksiin. KKL:n jäsenseurojen jäsenenä oli tarkasteluvuosina 2 753–2 778 osakaskuntaa, mikä on noin 40 % koko maan toimivista osakaskunnista. Tämä kattaa noin 80 % kylän rajojen sisäpuolella sijaitsevien vesien kokonaisalasta.

Huomattava osa tiedotuksesta tapahtuu KKL:n internet-sivuston kautta. Sivusto tarjoaa tietoa kalastukseen liittyvistä kysymyksistä sekä muun muassa linkit kalastusalueiden lupapalveluihin. Sivustolla on vuosittain noin 280 000 kävijää.

Kalastusalueiden isännöinti muodostaa alueellisten neuvontajärjestöjen merkittävän kontaktipinnan paikallistason kalatalouteen. Noin puolet kalastusalueista on valinnut isännöitsijäksi alueellisen kalatalousneuvojan, jonka työnantajan kanssa on tehty toimeksiantosopimus. Vuosina 2004–2006 KKL:n jäsenjärjestöillä oli isännöitsijäsopimus 104–117 kalastusalueen kanssa. On tavallista, että sama neuvoja hoitaa isännöintiä useammalla kalastusalueella.

KKL:n ja sen jäsenjärjestöjen toimijoille muodostuu vuosittain noin 15 000 henkilökontaktia. Tämä luku ei sisällä messutapahtumia, joissa järjestö toteuttaa yleistä kalatalouteen ja omaan toimintaansa liittyvää tiedotusta. Vuosina 2004–2008 KKL on osallistunut erilaisiin messutapahtumiin omalla osastollaan 4–12 kertaa vuodessa. Koulutustilaisuuksia on ollut samana aikana vuosittain 8–16 (keskimäärin 13/vuosi), yhteensä 64 ja niihin osallistujia yhteensä 3 433. Koulutustapahtumissa oli keskimäärin 70 osanottajaa.

Muita tapahtumia KKL:n toiminnassa ovat olleet valtakunnallisen kalastuspäivän tapah-

tumat, joita on ollut vuodessa keskimäärin 44. Näihin tapahtumiin on kirjattu keskimäärin 11 600 osanottajaa vuodessa. KKL ja sen jäsenjärjestöt ovat toteuttaneet myös paikallisia kalastuskilpailutapahtumia, joissa on ollut keskimäärin noin 30 osallistujaa.

6.2.2 SVK:n toiminta

Vuonna 2006 SVK:n jäsenenä olivat 13 vapaa-ajankalastajapiiriä sekä keskusjärjestön perustajajäsenet Suomen kalamiesten keskusliitto, Suomen metsästäjä- ja kalastajaliitto sekä Suomen urheilukalastajain liitto. Vapaa-ajankalastajapiirien 652 kala- ja eräseuroissa oli yhteensä 55 673 henkilöjäsentä.

SVK:n toiminnassa kontaktit suureen yleisöön muodostuvat painettujen julkaisujen ja hanketoiminnan kautta. Esitteitä ja julkaisuja SVK on vuosittain jakanut 224 000–257 000 kappaletta. Jäsenistölle jaettavan Vapaa-ajankalastaja -lehden painos noin 48 000 kpl. Hankkeista tärkeimpiä ovat nuorisotapahtumat, joita on toteutettu vuodessa keskimäärin 147 kpl. Niissä on tavoitettu vuosittain yhteensä 24 400 henkilöä (165 hlöä/tapahtuma). Kilpailuja on järjestetty vuosittain 1–5. Niiden kautta SVK on tavoittanut vuosittain noin 2 400 nuorta.

Järjestö on osallistunut 2004 – 2008 vuosittain 4-5 messutapahtumaan ja järjestänyt 4–15 koulutustapahtumaa. Koulutustapahtumat on suunnattu lähinnä järjestön omille toimijoille ja niissä on osanottajia keskimäärin 20 henkilöä. Jäsenjärjestöt järjestävät vuosittain n. 3 000 kilpailua (I. Mäkelä, suull.tiedonanto). Kaikkiaan henkilökontakteja toiminnassa muodostuu vuosittain noin 50 000, näistä valtaosa kertyy nuorisoon ja koululaisiin kohdistuvissa hankkeissa ja koulutustilaisuuksissa. Lisäksi SVK:n kotisivuilla käy vuosittain noin 260 000 tutustujaa (I. Mäkelä, suull. tiedonanto).

Tarkastelujaksolla järjestöllä on ollut töissä 3–7 alueellista projektityöntekijää, jotka ovat järjestäneet vuosittain 45–220 tapahtumaa (keskimäärin 132/vuosi). Näissä tapahtumissa on tavoitettu vuosittain noin 5 900 henkilöä (224 hlöä/tapahtuma). Muita tapahtumia järjestöllä on ollut vuosittain noin 170, joihin osallistui keskimäärin 450 henkilöä. Leirejä ja kalastuskouluja (muuta kuin hankkeissa toteutettuja) on ollut vuodesta 2005 lähtien vuosittain keskimäärin 138. Näissä oli keskimäärin 28 osallistujaa.

6.2.3 SKKL:n ja SAKL:n toiminta

SKKL on saanut maa- ja metsätalousministeriöltä kalatalouden edistämisvaroista vuosina 2004–2006 valistusmäärärahaa vuosittain yleisavustuksena 65 000 euroa. Vuonna 2003 summa oli 50 000 euroa. Vuonna 2007 määräraha oli jälleen 65 000 euroa. Avustus oli 30 % järjestön vuosibudjetista ja sillä rahoitettiin järjestötyötä 2,13 htv.

Avustus on suunnattu Kalankasvattaja-lehden julkaisemiseen, liiton sisäiseen ja ulkoiseen tiedotukseen sekä muihin kalanviljelyn edistämisestä aiheutuviin kuluihin. Kalankasvattaja-lehden nettolevikki oli 506 kpl. Vuonna 2007 jäsenistölle lähetettiin yhdeksän jäsentiedotetta. Lehdistöiedotteita jaettiin kolme ja liiton internet-sivuilla vieraili kuukausittain 1 300–2 300 kävijää. Liiton edustajat ovat osallistuneet asiantuntijoina alan hallinnon, menekinedistämisen ja koulutuksen kehittämiseen.

Kalastuksenhoitovaroista ohjattiin SAKL:n toimintamenojen kattamiseen ajanjaksolla

2005–2007 vuosittain 50 000 euroa, mutta vuonna 2008 summa oli 100 000 euroa. Vuonna 2007 SAKL:n vuosibudjetti oli 257 987 euroa, joten kalastuksenhoitomaksuvaroista myönnetty tuki muodosti 19 % koko tulorakenteesta. Tuella rahoitettiin järjestön toimintaa 0,3 htv:n verran.

Vuonna 2007 SAKL:lle osoitettu avustus tuli käyttää “tiedonvälitykseen kalastusyrityksille, kehittämistoimenpiteiden käynnistämiseen ja tukemiseen elinkeinon piirissä sekä kalastusyritysten välisen yhteistyön lisäämiseen verkostojen luomisessa” (JÄA). Kalastusyritysten suuntaan SAKL tiedotti sähköpostitse 15 viikkotiedotteella vuodessa. Samalla tavoin välitettiin maa- ja metsätalousministeriön, RKTL:n ja muiden tahojen tiedotteita sekä kalastuskiintiöiden seurantalilanteen, joka julkaistiin myös järjestön internet-sivuilla. Laajempaan jakeluun tarkoitettu tiedote “Ajankohtaista ammattikalastuksesta” lähetettiin kuukausittain postitse noin 300 kalastusyritykselle sekä sidosrymien edustajille ja julkaistiin liiton nettisivuilla.

SAKL osallistui elinkeinon strategian ja toimenpidepaketin valmisteluun rakenneohjelmakaudelle 2007–2013 sekä kehittämishankkeiden valmisteluun

6.2.4 Työllistävä vaikutus

Kalastuksenhoitomaksurahoituksella toteutettu työpanos KKL:ssa oli vuonna 2007 35,7 htv, josta järjestöjen toimintaan kohdistetulla yleisavustuksella tehtiin 32,5 htv ja edistämishankerahoituksella 3,2 htv. Jäsenjärjestöissä tehtiin valtaosa KKL:n kalastuksenhoitomaksurahoitetusta työstä (taulukko 7). Kullakin alueella järjestörahalla mahdollistettiin keskimäärin 0,5–2,0 kalatalousneuvojan työpanos. Lisäksi jäsenjärjestöt ovat toteuttaneet kalastuksenhoitomaksuvaroilla hanketoimintaa järjestöittäin 0–0,2 henkilötyövuotta. Yhteensä KKL:n jäsenjärjestöissä kalastuksenhoitomaksuvaroilla toteutettu työpanos oli 26,8 htv vuodessa.

Taulukko 7. Kalastuksenhoitomaksuvaroilla järjestöissä tuotetut henkilötyövuodet (2007) (MMM).

	Järjestörahoitus	Hankerahoitus
KKL keskusjärjestö	6,96	1,88
KKL jäsenjärjestöt	25,57	1,27
SVK	7,20	3,00
SKKL	2,13	–
SAKL	0,30	–
yhteensä	42,16	6,15

KKL:n keskusjärjestön kalastuksenhoitomaksuvaroilla toteutettu työpanos oli vuonna 2007 yhteensä 8,8 htv. Keskusliiton koko henkilöstömäärä oli samana vuonna 10,5, joten kalastuksenhoitomaksuilla toteutettiin noin 66 % työpanoksesta. Jäsenjärjestöissä tehtiin järjestö- ja hankerahoituksella yhteensä 26,8 henkilötyövuotta.

SVK:n työpanoksesta huomattavasti suurempi osuus toteutettiin hankerahoituksella. Kuitenkin vuonna 2007 vain noin 0,6 htv järjestön hanketyöstä toteutettiin lyhytaikaisissa projektityösuhteissa. SKKL ja SAKL käyttivät kalastuksenhoitomaksuilla rahoitetun tuen järjestön vakinaisen henkilöstön palkkoihin.

6.3 Vaikuttavuus

6.3.1 Tavoitteellisuus

Kalastuksenhoitomaksu on ollut avainasemassa kalatalouden neuvontajärjestöjen toiminnan mahdollistamisessa. Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut tavoitteita järjestöille määrärahoja myöntäessään. Tavoitteet on muotoiltu tukemaan ministeriön vapaa-ajankalastuksen kehittämisstrategiaa (MMM). KKL:n tulostavoitteet vuosille 2004–2006 sisälsivät kalastusalueisiin, osakaskuntiin, ammattikalastukseen, kala- ja raputauteihin, kalastusmaksuihin, kalastuksen valvontaan, nuorisotyöhön ja kalastusmatkailuun liittyvää toimintaa ja tiedotusta. SVK:n osalta toiminnan tulostavoitteisiin sisällytettiin vuodesta 2005 alkaen järjestötyön yhteiskunnallisen vaikuttavuuden, valtion kalastuslupajärjestelmää koskevan tiedotuksen, nuorten ja lasten vapaa-ajankalastuksen, kalastusalue toiminnan, kalastusmatkailun ja kestäväen vapaa-ajankalastuksen edistäminen. Kalastusalan neuvontajärjestöjen arviointiraportin (MMM 2006) mukaan lasten ja nuorten parissa tehtävä neuvontatoiminta on ja tulee olemaan jatkosakin keskeisin haaste neuvontajärjestöille.

Tämän hankkeen tarkasteluajanjaksolla 2004–2006 järjestöjen toiminnan sisällölle ei ole asetettu yksiselitteisiä seurantakriteereitä, joilla toiminnalle asetettujen tavoitteiden saavuttamista voitaisiin tarkemmin arvioida. Esimerkiksi toiminnan taloudellisen tehokkuuden arviointiin tarvitaan selkeitä tulostavoitteita, jollaisia MMM on jo ottanut käyttöön koskien vuosia 2007–2008. Näin ollen tavoitteiden toteutumista arvioidaan tässä hankkeessa yleisellä tasolla. Järjestöt ovat toimineet kaikilla tavoitteeksi asetetuilla osa-alueilla, mikä muodostaa monipuolisen ja laajan kontaktipinnan ympäröivään yhteiskuntaan.

6.3.2 Kontaktit ja vaikutukset

Järjestöjen kontaktit kalatalouden kenttään ja yleensä yhteiskuntaan muodostuvat monista toiminnoista. KKL:lla keskeisiä ovat tiedotus, neuvonta ja kalastusalueiden isännöintipalvelut. SVK:lla kontaktipinnan suureen yleisöön muodostavat lehden julkaiseminen sekä hanke-toiminta. Järjestöllä on näin ollen runsaasti kontakteja kalastajiin, nuorisoon ja koululaisiin. KKL:n henkilökohtainen neuvonta kohdistuu sen omaan jäsenkuntaan, eli paikallistason organisaatioihin (osakaskunnat ja kalastusalueet), mutta merkittävä osa tiedotuksesta suoraan kansalaisille kanavoituu nettisivujen kautta. On myös huomattava, että KKL:n organisaatioihin kohdistuva neuvonta tavoittaa niihin aktiivisesti osallistuvia toimijoita, siis myös eri tavoin kalastavia vapaa-ajankalastajia.

Kalastusalan neuvontajärjestöjen arviointiraportissa (MMM 2006) katsottiin, että KKL on kyennyt kehittämään ja ohjaamaan varsin hyvin osakaskuntien ja kalastusalueiden toimintaa. Sama painotus tuli ilmi myös tässä hankkeissa tehdyissä haastatteluisissa. Toisaalta arviointiraportissa todettiin, että KKL:n tiedottaminen kohdistuu liian paljon järjestön jäsenistöön ja että neuvontatoiminnan tuloksia ja vaikutuksia on ollut aika ajoin vaikea havaita.

KKL on kalastuksenhoitomaksujen tukemana kehittänyt ja ohjannut osakaskuntien ja kalastusalueiden toimintaa. Toisaalta järjestö tavoittaa vain osan toimivista osakaskunnista. Osakaskunnassa toimivan mukaan tämä johtuu sekä osakaskuntien suuresta määrästä että paikoitellen niiden kokemasta vähäisestä neuvonnan tarpeesta. Osakaskuntarakenteen hajanaisuus ja toimijoiden suuri määrä on ongelma järjestötoiminnan vaikuttavuuden kannalta. Osakaskuntatasolla tämä näkyy usein asiantuntijatahojen (neuvonta, viranomaiset) roolien epäselvyytenä ja vähäisinä kontakteina.

Kalastusalan neuvontatoimintaa kyetään Suomessa tuottamaan maantieteellisesti kattavasti, vaikka Lapin läänin alueella onkin ilmennyt ajoittain ongelmia pitkien maantieteellisten etäisyyksien vuoksi (MMM 2006). Neuvontajärjestöt ovat neuvontajärjestöjen arviointiraportin (MMM 2006) mukaan kyenneet ylläpitämään ja parantamaan kalastuksen ja kalan imagoa Suomessa.

Henkilökohtaisissa haastatteluissa (LHA) nousi esiin neuvontajärjestöjen merkitys asiantuntijatiedon ja esimerkiksi lakiuudistuksia koskevan tiedon välittämisessä kalatalouden kentälle. Osakaskuntien ja kalastusalueiden toimintaan liittyvät juridiset tekijät ovat monelle käytännön toimijoille haastavia. Osakaskunnissa aktiivisten henkilöiden vähäinen määrä osaltaan kaventaa käytettävissä olevaa osaamis pohjaa.

SVK:ssa järjestö on henkilökontaktien ja jäsentiedotuksen avulla tavoittanut huomattavassa määrin uusia, erityisesti kouluikäisiä, ja vanhoja harrastajia. Tulokset tukevat järjestöraportin (MMM 2006) yleistä johtopäätöstä, että SVK:n tuottama neuvonta on lisännyt kansalaisten yleistä tietämystä jokamiehen kalastusoikeuksista.

Järjestöjen ulkopuoliset haastatellut kommentoivat kalatalouden keskusjärjestöjen toimintaa usein myönteiseen sävyyn: järjestöt ovat tehneet tärkeää työtä maakunnassa (LHA).

6.3.3 Tehokkuus ja yhteistyön kehittäminen

Keskeisten kalastuksenhoitomaksun järjestömäärärahaa käyttäneiden järjestöjen, KKL:n ja SVK:n, toiminnoissa on osin päällekkäisyyksiä, joiden poistamisella voitaisiin neuvontajärjestöjen arviointiraportin (MMM 2006) mukaan parantaa neuvonnan kustannustehokkuutta. Toimintoja on jo pyritty tehostamaan muun muassa lisäämällä yhteistyötä hanketoiminnassa sekä tuomalla tulostavoitteet toiminnan seurantaan. Järjestöjen kentätasolla niukkoihin resursseihin ja tehostamispyrkimyksiin on joillakin alueilla pyritty vastamaan yhteistyön kautta hyödyntämällä toisen toimijan käytettävissä olevia resursseja, esimerkiksi vapaaehtoistyöntekijöitä.

Erityisesti järjestömääräraha tuottaa paitsi kalatalouden edistämistä ja neuvontaa myös työllisyyttä eri puolilla Suomea. Kalatalousneuvonnassa riittää tekemistä kaikille käytössä oleville henkilöresursseille, mutta erään haastateltavan sanoin ”*tavoitteenasettelu on hieman hakusassa*” (LHA). Viranomaiset arvostavat neuvontajärjestöjen toimintaa yleensä (LHA). Järjestöissä on käytännön osaamista, jota voisi kuitenkin haastateltujen kalatalousviranomaisten mielestä käyttää nykyistä tehokkaammin hyödyksi. Alueellisten viranomaisten mahdollisuuksia seurata maakuntatason kalatalousneuvontaa heikentää se, että ne eivät kontrolloi järjestöjen toiminta-avustusten käyttöä. Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa järjestöjen toimintatavoitusta keskitetysti.

Kalatalouden kentässä todetaan varsin yleisesti järjestöjen tarve yhteistyöhön. Joillain alueilla neuvontatoiminnassa on yhä havaittavissa yhteistyötä haittaavaa kitkaa, joka on seura-

usta osin eri suuntaisista tavoitteista, kilpailusta samoista hankeressursseista tai henkilösuhteista. Nuoremmat kalatalousneuvojat KKL:ssa ja SVK:ssa kokevat että menneisyydestä juontuvia ristiriitoja esiintyy lähinnä keskusjärjestötasolla ja ovat itse omassa alueellisessa työssään edistäneet käytännön yhteistoimintaa. Osaltaan yhteistyön tiivistämiseen on vaikuttanut maa- ja metsätalousministeriön ohjeistus yhteistyöstä valtakunnallisten hankkeiden toteutuksessa.

7. Kalastuksenhoitomaksun vaikuttavuus - synteesi

7.1 Kalastuksenhoitomaksujärjestelmän toimivuus

Kalastuksenhoitomaksut jaetaan neljään osioon, joiden kohteet ja tavoitteet ovat erilaiset. Ne kuitenkin vaikuttavat myös yhdessä. Tämä yhteisvaikutus on selvimmin nähtävissä kalastusalueiden ja järjestöjen toiminnassa.

Kalastuksenhoitomaksuvarat katalysoivat muuta rahoitusta ja vapaaehtoistyötä kalatalouden edistämiseen. Vapaaehtoistyö on edellytys monen hankkeen käytännön toteutukselle, mutta se ei yksin riitä vaan rahoitustakin tarvitaan - lähinnä organisointiin ja juokseviin kuluihin. Joskus kalastuksenhoitomaksukertymästä jaetut varat toimivat 'siemenrahana', jonka ympärille voi syntyä laajempi kehittämishanke esimerkiksi EU-rahoituksen turvin. Ilman kalastuksenhoitomaksuista suoritettavaa perusrahoitusta monien osakaskuntien ja kalastusalueiden toiminta olisi heikommalla pohjalla.

Haastatteluissa tuotiin usein ilmi tarve rahoitusjärjestelmän yksinkertaistamiseksi ja selkeyttämiseksi, koska kalastuslupajärjestelmä on tavallisen kalastajan kannalta vaikeaselkoinen, vaikka lupajärjestelmän muutokset ovat yksinkertaistaneet vapakalastajien pääsyä kalavesille. Kalastuksenhoitomaksuvarojen keruu on osoittautunut ongelmalliseksi, koska moni maksuun velvollinen ei suorita maksua. Järjestelmän monimutkaisuuden vuoksi on ymmärrettävää, että kalastajilla on usein epämääräinen käsitys siitä mihin kalastuksenhoitovarat käyteen. Yhdessä esimerkiksi läänikohtaisen viehekalastusmaksun kanssa maksettavaksi muodostuu kohtalainen summa. Sen sijaan maksamattoman riski kiinnijäämisestä ja koituvat sanktiot ovat olleet pienet.

Järjestelmästä koituu lisäkustannuksia, kun esimerkiksi osakaskunnille ja kalastusalueille ohjattavat varat kierrätetään valtiovallan kautta. Toisaalta kalastuksenhoitomaksujärjestelmällä on kyetty monipuolisesti edistämään Suomen kalataloutta ja sillä on ollut myös laajempia vaikutuksia. Järjestelmän toimii käyttäjä maksaa – periaatteella, jossa ei rasiteta muita veronmaksajia.

Kalastuksenhoitomaksujärjestelmän kautta ohjautuvilla varoilla on vaikutusta laajasti eri kansalaisryhmiin. Neuvontajärjestöt ovat messuilla ja muissa tapahtumissa kalastuksenhoitomaksuvarojen tukemana luoneet kontakteja myös muihin kuin kalastusta jo harrastaviin tahoihin. Näin edistetään ulkoiluharrastusta ja terveellisen kalaravinnon käyttöä. Kalastuksenhoitomaksuilla on edistetty myös viranomaisten ja kalatalouden käytännön toimijoiden välistä yhteistyötä. Vaikka edistämishankkeen summat ovat usein vaatimattomia, niiden kautta hallinnon edustajat ovat vuorovaikutuksessa kentän kanssa.

Omistajakorvauksina maksettava noin miljoonan euron kalastuksenhoitomaksuosuus jakaantuu yli kuudelle tuhannelle osakaskunnalle. Osakaskuntaa kohti korvaus on pieni. Jokaisen korvauserän takana oli kuitenkin monta hallintopäätöstä. Järjestelmä on hallintopainotteinen, vaikka kaikkia hallinnon menoja ei kateta näillä korvauksilla. Toisaalta alle 30 euron omistajakorvaukset jäävät kalastusalueille, jossa ne käytetään osakaskuntaa suuremman vesialueen toiminnassa. Osakaskuntien hoitaman kalastuksen paikallishallinnan mahdollisuudet saada aikaan vaikutuksia, esimerkiksi kalastuslupajärjestelyjä ja osallistumismahdollisuuksia kalavesien hoitoon, riippuvat osakaskunnan aktiivisuudesta sekä myös kalastusalueen tai muun laajemman alueen yhteisen toiminnan tuloksellisuudesta. Omistajakorvaukset ovat nimenomaan korvaus kalastuksen määrästä osakaskunnan alueella, eikä osakaskunnan toiminta-aktiivisuus vaikuta niihin. Omistajakorvausten vaikuttavuuden tarkastelu on siten osittain koko osakaskuntajärjestelmän vaikuttavuuden tarkastelua.

Kalastusalueille ohjatusta toiminta-avustuksesta kuluu yli kolmannes hallintoon.. Toiminta-avustus muodostaa noin puolet alueiden tuloista. Monin paikoin kalastusalueiden hallinnon menoja on pidetty liian suurina ja toiminta-avustusta liian pienenä lakisääteisten tehtävien hoitoon. Kalastusalueet ovat edistäneet yhteistyötä ja saavuttaneet aseman, jossa ne otetaan huomioon vesiympäristöön vaikuttavia toimenpiteitä suunniteltaessa. Hallinnon kustannustehokkuutta olisi mahdollista lisätä ilman, että vaarannetaan alueellisen asiantuntemuksen hyödyntämistä.

Kalastuksenhoitomaksuilla rahoitettavia **kalataloudellisia edistämishankkeita** ovat myöntäneet sekä ministeriö että TE-keskukset. Ministeriön myöntämät hankkeet ovat olleet luonteeltaan valtakunnallisia ja TE-keskusten myöntämät alueellisia. TE-keskusten myöntämät edistämishankkeet ovat olleet usein pieniä, jopa alle 1 000 euroa. Vuosittainen edistämishankkeiden määrä on ollut melko suuri, keskimäärin yli 400 hanketta. Järjestelmän hallinnosta aiheutuu väistämättä kustannuksia, mutta edistämishankkeiden avulla on voitu ottaa monipuolisesti huomioon alueelliset olosuhteet ja tarpeet.

Kalastuksenhoitomaksuvaroilla tuetaan merkittävästi alan **neuvontajärjestöjen** perus- ja hanketoimintaa. Osakaskuntiin, kalastusalueisiin ja kalastuksen harrastajiin kohdistuvan tiedotuksen laajuuden ja toimijatasolla koetun merkityksen perusteella voidaan järjestelmää pitää varsin toimivana. Suurimpien neuvontajärjestöjen hanketoiminnassa osittain jo alue- ja valtakunnan tasolla toteutuva yhteistyö voi kehittyessään parantaa kalastuksenhoitomaksujärjestelmän toimivuutta.

7.2 Tavoitteiden asettaminen kalastuksenhoitomaksujen käytölle

Kalastuksenhoitomaksujärjestelmä on pitkän kehityskaaren tuloksena niveltynyt oleelliseksi osaksi Suomen kalataloutta. Sen avulla edistetään kalastajiin ja kuluttajiin suuntautuvaa tiedotusta, uusien kalastajien rekrytoitumista, eri kalastajaryhmiä palvelevia kalavesien hoitotoimia ja kehittämishankkeita. Lisäksi varoilla pidetään yllä hallintajärjestelmää, jolla tuetaan kalataloutta. Tavoitteellisuustarkastelun kannalta on merkittävää, että viime aikoina hallinto on ryhtynyt asettamaan kalastuksenhoitomaksuvarojen käytölle tarkempia tavoitteita ja ohjeistanut käytön seurantaan. Vaikutuksia on kuitenkin syntynyt myös ilman tavoitteenasetteluja.

Kalastuselinkeinon toimintaedellytyksiin kalastuksenhoitomaksuvarat ovat vaikuttaneet kalavesien hoidon, ammattikalastajien järjestörahoituksen ja paikoin ammattikalastajille so-

pivien aluelupajärjestelyiden kautta, mutta yleensä vaikutus on ollut pieni. Ammattikalastusta ohjataan pääosin muita rahoituskanavia käyttäen, joten tässä raportissa on keskitytty kalastuksenhoitomaksun merkitykseen vapaa-ajankalastuksen kannalta. Maa- ja metsätalousministeriö ja osa TE-keskuksista ovat laatineet vapaa-ajankalastuksen kehittämiseksi strategisia suunnitelmia.

Viranomaisten ohjaus on toiminut selkeimmin kalatalouden edistämishankkeiden yhteydessä, joita rahoittamalla kalataloutta on voitu ohjata haluttuun suuntaan. Alueellisilla kalatalousviranomaisilla on ollut edistämismaksujen myöntämisen avulla mahdollisuus ohjata toimintaa alueen kalatalouden kannalta tärkeiksi katsottuihin aiheisiin. Olosuhteet vaihtelevat TE-keskuksittain, joten niissä on sovellettu erilaisia strategioita edistämishankkeita koskevassa päätöksenteossa.

Omistajakorvaus on poikkeus mallista, jossa viranomaiset ohjaavat ja valvovat kalastuksenhoitomaksuvarojen käyttöä. Useat tässä tutkimuksessa haastatellut henkilöt korostivat, että omistajakorvauksen suorittaminen on ”poliittinen” ratkaisu. Ylemmän tason ohjauksen puuttuminen ei sinänsä johda heikkoon vaikuttavuuteen. Tilanne kuitenkin korostaa koordinaation tarvetta kalavesien paikallis- ja aluetasojen sekä viranomaistahon välillä.

7.3 Kalastuslainsäädännön tavoitteiden toteuttaminen

Lainsäädännöstä voidaan johtaa kalatalouden keskeisiksi tavoitteiksi kalavesien mahdollisimman suuren pysyvän tuottavuuden sekä kalakannan hoidon, kalastuksen järjestämisen ja kalastusmahdollisuuksien edistämisen. Valtiovalta on käyttänyt kalastuksenhoitomaksujärjestelmää välineenä tavoitteiden toteuttamisessa käytäntöön. Toteuttajia ovat olleet pääosin kolmannen sektorin ja julkisen sektorin toimijat kuten neuvontajärjestöt, kalastusalueet, osakaskunnat sekä tutkimus- ja muut organisaatiot.

Yleinen johtopäätöksemme on, että kalastuksenhoitomaksuilla on kyetty tukemaan kalastuslain tavoitteita kalastuksen järjestämisen, kalakannan hoidon, harrastustoiminnan ja osin kalastuselinkeinonkin osalta. Varojen jako edistää kalataloutta monipuolisesti. Kalastuksen järjestämisen päävastuu on kalavedenomistajatasolla, mitä omistajakorvaus osaltaan mahdollistaa. Kalastusalueiden vakiintumisen myötä toiminnan perusrahoitus on tukenut aluekohtaisia lupajärjestelyjä, jotka ovat helpottaneet ja yksinkertaistaneet kalavesille pääsyä ja edistäneet kalastusharrastusta. Neuvontajärjestöt ovat edistäneet kalastusmahdollisuuksia ja kalavesien hoitoa välittämällä tietoa ja toimimalla esimerkiksi kalastusalueissa ja hankkeissa. Suurelle yleisölle kohdistettu tiedotus kalastuksesta ja kalan käytöstä tukee kalastuslaissa esitettyjä tavoitteita. Kalastuskohteista kertovat kartat ja internet-sivut, joita on usein rahoitettu kalastuksenhoitomaksuvaroilla, ovat olleet kalastajien kannalta hyödyllisiä tietolähteitä ja helpottaneet kalapaikkojen löytymistä.

Yleinen tulkinta kalastuksenhoitomaksun tarkoituksesta on, että varat tulee käyttää kalavesien hoitoon – erityisesti kalanistutuksiin. Näitä toimia kalastuksenhoitomaksuvaroilla toteutetaan yleisesti. Kalavesien hoidon istutuspainotteisuutta on kuitenkin pyritty tasapainottamaan. Kalastuksenhoitomaksuista suoritettavat kalatalouden edistämismaksut on suunnattu myös suunnitelmallisen kalastuksen ohjauksen edistämiseen esimerkiksi laadittaessa kalastusalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmia. Alueellisilla edistämishankkeilla on luotu tietopohjaa istutusten ja kalastuksen ohjauksen kehittämiseksi sekä tutkimustiedon soveltamiseksi paikallisiin olosuhteisiin.

7.4 Indikaattorit

Kalastuksenhoitomaksujärjestelmän monimuotoisuus ja sen osarahoitusluonne ovat haasteita vaikuttavuuden arvioinnin kannalta. Arvioitaessa sellaisen toiminnan vaikuttavuutta, jota on vain osittain rahoitettu kalastuksenhoitomaksuvaroilla, on hankala tietää mitä olisi saatu aikaan ilman kyseisiä maksuosuuksia. Tämä vaikeuttaa helposti mitattavien ja todennettavissa olevien vaikuttavuutta kuvaavien tunnuslukujen määrittämistä.

Kalastuksenhoitomaksuilla kerätään vuosittain noin 5,5 miljoonaa euroa. Tutkimuksen pohjalta voidaan laskea, että kalastusmaksurahoitus 1,38-kertaistuu toimialan sisällä. Laskelema sisältää edistämishankkeiden omarahoitusosuudet, kalastusalueiden lakisääteisten toimintojen omarahoituksen sekä eri tahojen talkootyön taloudellisen arvon. Kalastuksenhoitomaksuilla tuotetun omarahoituksen ja talkootyön arvo oli yhteensä noin 2,1 miljoonaa euroa vuodessa ajanjaksolla 2004–2006.

Kalastuksenhoitomaksujärjestelmän työllistävä vaikutus koko maassa on keskimäärin 118 henkilötyövuotta. Tämän lisäksi tehdään talkootöitä noin 40 henkilötyövuoden verran. Kalastajien maksamilla kalastuksenhoitomaksuilla on näin ollut myönteisiä vaikutuksia esimerkiksi syrjäisten paikkakuntien työllisyyteen ja maaseudun elinvoimaisuuteen. Kalastus on – metsästyksen ohella – tärkeä keskustelunaihe erityisesti maaseudulla. Tämä kiinnostus motivoi ihmisiä toimimaan paikallisesti. Osakaskunnat ja kalastusalueet mahdollistavat eri kansalaisryhmien osallistumisen päätöksentekoon. Samalla voidaan vahvistaa sosiaalista pääomaa ja hyödyntää paikallista käytännön tietoa suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Viitteet

- Airaksinen, M. & Heinimaa, P. 2008. Suositukset kalastusalueiden taloushallinnon järjestämiseksi: kalastusalueiden taloushallinnon kehittämishanke I. *Riista- ja kalatalous – Selvityksiä 6/2008*. 31 s.
- Kalatalouden keskusliitto 1994. *Kalastuskuntatiedustelu – vuoden 1993 tilanne*. Painamaton moniste.
- Korkeamäki, H. 2006. *Osakaskuntien yhdistämisten vaikutuksesta kalataloudelliseen kestävyYTEEN*. Pro gradu-tyo. Jyväskylän yliopisto, Bio- ja ympäristötieteen laitos, Kalabiologia ja kalatalous. 39 s.
- Maa- ja metsätalousministeriö 2006. Kalastusalan neuvontajärjestöjen arviointi. Kalatalouden Keskusliiton ja Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön valtionapuinen toiminta vuosina 2000–2004. Maa- ja metsätalousministeriö. *Kala- ja riistahallinnon julkaisuja 79 (3–2006)*. 56 s.
- Meklin, P. 2001. Tavoitteiden saavuttamisen arviointi kuntataloudessa. Teoksessa: Myllymäki, A. & Vakkuri, J. (toim.), *Tulos, normi, tilivelvollisuus*. Tampere University Press. ss. 91–117.
- Muje, K. 1995a. Vapaa-ajan kalastuksen motiiviperustasta. Teoksessa: Hyytinen, L. & Kupiainen H. (toim.), *Kalaveteen piirretty viiva*. Helsingin yliopiston maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja nro 37. ss. 172–210.
- Muje, K. 1995b. Kalastuskunta maaseudun ja kaupungin rajalla. Teoksessa: Hyytinen, L. & Kupiainen H. (toim.), *Kalaveteen piirretty viiva*. Helsingin yliopiston maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja nro 37. ss. 151–171.
- Muje, K. Tonder, M. & Salmi, P. 2001. Kalastuksen paikallis- ja aluehallinto Pihlajavedellä. Vesialueen omistus ja intressiryhmien näkökulmat. *Kala- ja riistaraportteja 216*. 32 s.
- Munne, P. 2000. *Kalatalousalan järjestöjen toiminnan rahoittaminen kalastuksenhoitomaksuvaroista*. Maa- ja metsätalousministeriö 15.12.2000. 24 s.

- Mäki, T. 2008. Kalastusalueiden taloushallinnon ongelmien kartoitus. http://www.rktl.fi/www/uploads/Talous%20ja%20yhteiskunta/maki_kalastusalueiden_taloushallinnon_ongelmien_kartoitus_raportti_7.10.08.pdf Luettu 1.9.2009.
- Nykänen, M. & Muje, K. 2005. Ammattikalastuksen uudenlaisen alueellisen säätelyjärjestelmän edellytykset sisävesillä - postikyselyselvitys ammattikalastajien ja osakaskuntien puheenjohtajien näkemyksistä.. Maa- ja metsätalousministeriö. *Kala- ja riistahallinnon julkaisuja* 75/2005. 96 s.
- Rajavaara, M. 2006a. Vaikuttavuuden tietokulttuurit. *Hallinnon tutkimus* 3/2006: 81–91.
- Rajavaara, M. 2006b. Yhteiskuntaan vaikuttava KELA – Katsaus vaikuttavuuden käsitteisiin ja arviointiin. *Sosiaali- ja terveysturvan katsauksia* 69. 90 s.
- Royce, W.F. 1996. *Introduction to the practice of fishery science*. Academic Press, San Diego. 448 s.
- Salmi, J., Salmi, P. & Muje, K. 2002. Kalastuskuntien ja alueiden profiilit vuonna 1999. Valtakunnallisten postikyselyiden tuloksia. *Kala- ja riistaraportteja* 247. 41 s.
- Salmi, J., Muje, K., Salmi, P. & Virtanen, P. 2001. Paikallinen vesialuehallinto ja muuttuva kalastus. Velkuan kalastusalueen intressiryhmien näkemyksiä. *Kala- ja riistaraportteja* 238. 52 s.
- Salmi, P. & Nordquist, J. 2003. Kenen ehdoilla kalavesiä käytetään? Kalavesien omistus ja intressiryhmien näkökulmat Nauvon kalastusalueella. *Kala- ja riistaraportteja* 285. 36 s.
- Tiitinen, J. 1995. Suojelusta hyväksikäyttöön – Suomen kalastuslainsäädäntö 1900-luvulla. Teoksessa: Hyytinen, L. & Kupiainen H. (toim.), *Kalaveteen piirretty viiva. Kalastus ja kalastaja yhteiskunnallisten muutosten pyörteissä*. Helsingin yliopisto. *Maaseudun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja* 37. ss. 88–135.
- Toivonen, A.-L. & Eskelinen P. 2007. Vapaa-ajankalastusta ja virtuaalimaksuja. *Kala- ja riistaraportteja* 416. 19 s.
- Tonder, M. & Muje, K. 2002. Omistajien paikallisuus ja omistukseen liittyvät intressit sisävesillä. Teoksessa: Muje, K. & Tonder M. (toim.), *Vesialueiden omistus ja alueellinen hallinnointi. Kalatutkimuksia* 183:75–90.
- Valtionalouden tarkastusvirasto 1998. *Kalatalouden tukeminen. Selvitys kalatalouden julkisista rahoituslähteistä*. Oy Edita Ab, Helsinki. 32 s.
- Valtiovarainministeriö 2008. Monta tietä vaikuttavuuteen. Näkökulmia tutkimusorganisaatioiden tulosohejaukseen ja vaikuttavuuden arviointiin kolmella hallinnonalalla. *Valtiovarainministeriön julkaisuja* 29/2008. http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/04_hallinnon_kehittaminen/20080923_Montat/Valoraportti_nettil_2B_kannet.pdf Luettu 1.12.2008.
- Vilksa, P. 2009. Kokemuksia kalavesien osakaskuntien yhdistämisistä ja miten yksiköitä tulisi muodostaa? Alustus Helsingissä 9.11.2009 Kalastus oikeusjaoston kokouksessa, MMM/KRO. http://www.mmm.fi/attachments/kalariistajaporot/kalastuslainkokonaisuudistus/51flfdb24h/Vilksa_VAYhd_tiiivistelma_MMM_09112009.ppt Luettu 26.3.2010.
- Vilksa, P. 2006. Yhteiset vesialueet ja niiden yhdistäminen. *Maanmittauslaitoksen julkaisuja* 100. 165 s.
- Virtanen, P. 2007. *Arviointi. Arviointitiedon luonne, tuottaminen ja hyödyntäminen*. Edita. 249 s.
- Voutilainen, O. & Tapio-Biström, M.-L. 2007. Paikallisten toimintaryhmien aluetaloudelliset vaikutukset. *Maa- ja elintarviketalous* 103. 100 s.

Liite 1.

Selvityksessä käytetyt aineistot

Tässä hankkeessa käytetyt aiemmin julkistamattomat aineistot on lueteltu taulukossa, josta ilmenevät myös ne selvityksen osat joissa aineistoa on hyödynnetty. Aikajaksot poikkeavat toisistaan johtuen muun muassa hankerahoituksen siirtomäärärahaluonteesta (TEA ja MMM) ja järjestöavustusten tarkemman seurannan aloituksesta vuonna 2007 (JÄT).

Hankkeen aineistot, lähteet ja tarkastellut aikajaksot.

Aineisto-osa	Ajanjakso	Omistaja- korvaukset	Kalastusalueiden toiminta-avustukset	Edistämis- rahoitus	Järjestö- avustukset	Lyhenne
Maa- ja metsätalousministeriö	2003–2008	X	X	X	X	MMM
TE-keskusten rekisterit	2004–2006	X	X	X		TEA
Järjestöjen avustusten tilitykset (MMM ja järjestöt)	2007–2008			X	X	JÄT
Järjestöjen toimintasuunnitelmat ja -kertomukset	2004–2008				X	JÄA
Kalastusalueiden taloushallinto- hanke (RKTL)	2004–2006		X	X		KTA
Hankkeessa tehdyt haastattelut	–2009	X	X	X	X	LHA

Maa- ja metsätalousministeriön kala- ja riistaosastosta kerätty aineisto (MMM) sisältää momentin 30.41.45 (kalatalouden edistäminen) jako-ohjeet 2003–2008 sekä Kalatalouden keskusliiton (KKL) ja sen jäsenjärjestöjen ja Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön (SVK) kalastuksenhoitomaksuavustuksen tiliselvitykset vuosilta 2007 ja 2008. Jako-ohjeet kattavat kalastuksenhoitomaksuvarojen kokonaisuuden toimijoina sekä TE-keskuksille Suomi kalastaa -kyselyn kalastusrasitustietojen perusteella jaettaviksi osoitetut omistajakorvaukset, kalastusalueiden toiminta-avustukset ja edistämishankevarat.

TE-keskusten rekisteriaineisto (TEA) sisältää kalataloudellisten edistämishankkeiden myöntöpäätökset sekä kalastusalueiden toiminta-avustusten tilitykset vuosilta 2004–2006. Hankkeiden myöntöpäätöksistä ilmenee hankkeen tyyppi, haettu ja myönnetty hankerahoitus sekä joissain tapauksissa hankkeeseen käytetty omarahoitusta. Tiedot hankkeiden omarahoituksesta on koottu kahdesta TE-keskuksittain vaihtelevasta lähteestä: toteutuneesta omarahoituksesta tai hankkeiden aiotusta omarahoituksesta silloin kun toteutunutta rahoitusta ei ole ilmoitettu.

Kalatalouden harkinnanvaraisten edistämishankkeiden vaikuttavuutta tarkasteltaessa tärkeän aineiston muodostavat TE-keskuksista saatavat tiedot hankkeiden hakumääristä ja rahoituspäätöksistä sekä omarahoitussuhteista. Toiminta-avustusten tilityksistä käy ilmi avustuksen käyttö kululajeittain - tosin ilmoitustarkkuus vaihtelee. Omistajakorvausten tarkastelussa käytettiin neljän TE-keskuksen kalastusalueilta saamia omistajakorvausten jakotietoja. Näin saa-

tiin omistajakorvausten jaosta alueellinen kuva, joka voidaan vesialueiden omisturakenteen perusteella yleistää koko maahan.

Kalastuksenhoitomaksuvaroja saavien järjestöjen tuettua toimintaa tarkastellaan maa- ja metsätalousministeriölle tehtyjen tilitysten ja järjestöjen toimintakertomusten avulla (JÄT). Tilitystiedot on kahden suurimman järjestön (KKL ja SVK) osalta saatu ministeriöstä ja muilta järjestöiltä suoraan. Toimintakertomukset on hankittu suoraan järjestöiltä. Varojen käyttöä koskevia tilityksiä tarkastellaan vuosilta 2007–2008, koska vuoden 2007 alusta maa- ja metsätalousministeriö tarkensi varojen käytön seurantaan. Tilityksistä käy ilmi järjestöjen kalastuksenhoitomaksurahoitteinen perus- ja hanketoiminta kululajeittain. Järjestöjen toiminnan sisältöä tarkastellaan toimintakertomusten avulla.

Tässä hankkeessa hyödynnettiin Kalastusalueiden taloushallintohankkeen kyselyaineistoa vuosilta 2004–2006 (KTA). RKTL:n vuonna 2008 toteuttaman hankkeen aineisto kattaa kaikki kalastusalueet. Kyselyn vastauksista käyvät ilmi kalastusalueiden tulot ja menot, saadut toiminta- ja edistämismäärärahat sekä jaettujen omistaja- ja viehekorvausten aluekohtaiset määrät. Aineistosta ei käy ilmi toiminta- ja edistämisvarojen käyttökohteita muutoin kuin osana kokonaismenoja. Tätä selvitettiin TE-keskuksilta saatujen tietojen avulla.

Kerättyjä, lähinnä kvantitatiivisia, aineistoja täydennettiin hankkeessa toteutetuilla kalastuksenhoitomaksuvaroja käyttävien ja jakavien tahojen avainhenkilöiden teemahaastatteluilla (LHA). Haastatteluiden informantit valittiin viranomais-, neuvonta- ja tutkimustahoilta sekä kalastusalueista ja osakaskunnista. Teemahaastatteluja tehtiin kaikkiaan 13. Tämän lisäksi tehtiin muutama täydentävä puhelinhaastattelu.

Kerätyn primääriaineiston lisäksi selvityksessä hyödynnetään aiemmin julkaistuja valtakunnallisia tarkasteluja ja tapaustutkimuksia.

Liite 2.

Omistajakorvausten jako TE-keskusalueittain 2003–2008 (MMM).

TE-keskus	2003	2004	2005	2006	2007	2008	keskiarvo 2003–2008	keskiarvo %
Häme	147 030	211 400	217 200	207 200	180 700	164 300	187 972	16,6
Varsinais-Suomi	105 550	151 700	155 900	148 700	118 000	107 300	131 192	11,6
Etelä-Savo	96 620	138 900	142 700	136 100	107 700	97 900	119 987	10,6
Uusimaa	88 640	127 400	131 000	124 900	118 700	107 900	116 423	10,3
Kaakkois-Suomi	85 190	122 500	125 800	120 000	92 200	83 800	104 915	9,3
Keski-Suomi	77 310	111 100	114 200	108 900	99 600	90 500	100 268	8,9
Kainuu	71 260	102 400	105 300	100 400	94 900	86 300	93 427	8,3
Pohjois-Savo	60 220	86 600	89 000	84 900	81 500	74 100	79 387	7,0
Pohjois-Karjala	55 890	80 300	82 600	78 800	69 000	62 700	71 548	6,3
Pohjanmaa	47 540	68 300	70 200	67 000	65 500	59 500	63 007	5,6
Lappi	44 750	64 400	66 100	63 100	72 200	65 700	62 708	5,5
yhteensä	880 000	1 265 000	1 300 000	1 240 000	1 100 000	1 000 000	1 130 833	100,0

JULKAISIJA

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Viikinkaari 4

PL 2

00791 Helsinki

Puh. 0205 7511, faksi 0205 751 201

www.rktl.fi